

Спецыяльны выпуск, прымеркаваны да X Рэспубліканскага фестывалю нацыянальных культур (Гродна, 6 – 8 чэрвеня)

ЦЫТАТА ДНЯ

Уладзімір СЯМАШКА, першы намеснік прэм'ер-міністра:
«Галоўнай задачай для сельскай гаспадаркі краіны з'яўляецца павышэнне эфектыўнасці вытворчасці, дзяржава чакае аддачы ад АПК. Часам жа даводзіцца чуць ад кіраўнікоў розных узроўняў, што інтарэсы сельскай гаспадаркі ў нейкіх важных пытаннях ушчамляюцца. У першую чаргу гэта тычыцца фінансавай дапамогі на ўзроўні дзяржавы. Аднак у такіх развагах больш эмоцый, чым эканамічных прычын. Па маіх разліках, глыбіня датацый сельскай гаспадарцы краіны складае 49%. Напрыклад, калійныя ўгнаенні прадавалі аграрыям па цане, якая ў 20 разоў ніжэй, чым на сусветных рынках. Разам з тым, у мэтах захавання харчовай бяспекі дзяржава абавязана падтрымліваць сельскую гаспадарку: Гэта, дарэчы, робяць багатыя і высокаразвітыя краіны свету: ЗША, ФРГ, Канада і іншыя».

Курсы замежных валют, устаноўленыя НБ РБ з 05.06.2014 г.

Долар ЗША		10110,00 ▲
Еўра		13760,00 ▼
Рас. руб.		287,50 ▼
Укр. грыўня		846,03 ▲

ISSN 1990 - 763X

14103>

9 771990 763008

Сёння —
Дзень
аховы
навакольнага
асяроддзя —
дата,
актуальная
для кожнага
з нас

ЛЮБИЦЕ ЎСЁ ЖЫВОЕ НА ЗЯМЛІ!

Фота Анатоля КЛЕШЧУКА.

■ 3 нагоды

ПРЫРОДА ПАТРАБУЕ БАЛАНСУ ІНТАРЭСАЎ

Стан навакольнага асяроддзя, пытанні экалагічнай бяспекі сёння хвалююць не толькі экалагаў і шчырых аматараў прыроды. Усё часцей шырокая грамадскасць звяртае сваю ўвагу на глабальныя экалагічныя праблемы, у многіх людзей з'яўляецца асэнсаванне ўласнай адказнасці за свае дзеянні ў дачыненні да прыроды. Якія захады з боку дзяржавы робяцца для таго, каб прыродны патэнцыял нашай краіны не толькі рацыянальна выкарыстоўваўся, але і захоўвалася ўнікальнасць беларускай прыроды, памнажаліся яе багаці? Сёння, у Дзень аховы навакольнага асяроддзя, міністр прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя Рэспублікі Беларусь Уладзімір ЦАЛКО расказвае аб найбольш прыярытэтных кірунках дзяржаўнай экалагічнай палітыкі на сучасным этапе.

— Уладзімір Рыгоравіч, да 2015 года плошчу асабліва ахоўваемых прыродных тэрыторый у нашай краіне плануецца павялічыць да 8,3 працэнта. Гэта азначае, што прыродны патэнцыял Беларусі ўзрастае або, наадварот, прырода патрабуе яшчэ большай абароны?

— Рэфармаванне сеткі асабліва ахоўваемых прыродных тэрыторый ажыццяўляецца па ступова на аснове стратэгічных дакументаў. Пры аб'яўленні або пераўтварэнні кожнай такой тэрыторыі праводзяцца навуковыя даследаванні, робяцца палявыя выезды, дадаткова вывучаюцца ўсе крытэрыі, у адпаведнасці з якімі ў нашай краіне аб'яўляюцца так

званыя ААПТ. Такія работы немагчыма выканаць за адзін дзень і нават год.

Пры распрацоўцы Нацыянальнай стратэгіі развіцця сістэмы асабліва ахоўваемых тэрыторый рэспубліканскага значэння да 1 студзеня 2015 года вучонымі былі праведзены маштабныя даследаванні, ажыццёўлена інвентарызацыя ўсіх асабліва ахоўваемых прыродных тэрыторый нашай краіны. Было ўстаноўлена, што на сучасным этапе менавіта такі працэнт ААПТ дазволіць задзейнічаць большасць тэрыторый, якія патрабуюць аховы, і вырашыць першарадныя задачы па захаванні ўнікальнага прыроднага патэнцыялу Беларусі. **СТАР 3**

■ Парламенцкі дзённік

БІБЛІЯТЭКІ ЗОЙМУЦА ПРАВАВЫМ ЛІКБЕЗАМ

Сёння ў другім чытанні дэпутаты ніжняй палаты беларускага парламента разгледзяць праект закона «Аб бібліятэчнай справе ў Рэспубліцы Беларусь». Наталля КУЧЫНСКАЯ, член Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Беларусі па адукацыі, культуры і навучы, расказала «Звяздзе» пра асноўныя новаўвядзенні законапраекта.

Нагадаем, у першым чытанні яго прынялі ў лістападзе 2013 года. Да сённяшняй сесіі праект закона дайшоў з дадатковымі 40 папраўкамі, многія з якіх, лічыць парламентарый, маюць змястоўны характар.

— Увядзенне тэрміну «кніжныя помнікі» і рэгуляванне звязаных з гэтым пытанняў адпавядае патрабаванням гарманізацыі заканадаўства Садружнасці Незалежных Дзяржаў аб бібліятэчнай справе, — паведаміла Наталля Кучынская.

На практыцы прадугледжваецца стварэнне дзяржаўнага рэестра кніжных помнікаў краіны, які будзе ўяўляць сабой сукупнасць звестак аб каштоўных кнігах. Бібліятэкі абавязваюцца не толькі забяспечыць іх якаснае захаванне, але і ўключыць выданні ў вышэйзгаданы рэестр, іншыя зводныя каталогі і базы даных. Усё гэта дазволіць мець дакладную інфармацыю аб колькасці кніжных помнікаў, клапаціцца аб тым, каб філіянты знаходзіліся ў добрых умовах.

Яшчэ адно новаўвядзенне закранае супрацоўніцтва паміж бібліятэкамі. — У адпаведнасці з законапраектам бібліятэкі будуць кааперываваць і каардынаваць сваю дзейнасць па набыцці, стварэнні і выкарыстанні інфармацыйных рэсурсаў, аказанні электронных паслуг, — расказала дэпутат.

Каардынацыйным і метадычным цэнтрам сукупнай сеткі бібліятэк вызначана Нацыянальная бібліятэка Беларусі.

Законапраект прадугледжвае стварэнне спецыяльнага органа — Рэспубліканскага бібліятэчнага савета, — які закліканы садзейнічаць павышэнню эфектыўнасці працы бібліятэк. Савет будзе створаны пры Міністэрстве культуры. Асноўная функцыя новага органа — выпрацоўка рэкамендацый па пытаннях бібліятэчнай справы.

Закладзена аснова для пашырэння міжнародных кантактаў дзяржаўных бібліятэк. Яны атрымаюць магчымасць праводзіць міжнародныя выставы дакументаў з фондаў замежных бібліятэк і музеяў.

Яшчэ адно новаўвядзенне накіравана на павышэнне прававой культуры грамадзян.

— У якасці асноўнага прынцыпу дзейнасці бібліятэк замацоўваецца распаўсюджванне прававых ведаў, плануецца стварэнне і функцыянаванне на базе дзяржаўных бібліятэк публічных цэнтаў прававой інфармацыі, — дадала парламентарый. — Для бібліятэк устанавіваецца абавязак забяспечваць магчымасць доступу да эталоннай прававой інфармацыі.

Будуць скарачаныя правы некаторых груп карыстальнікаў бібліятэк. — Для непаўналетніх асоб выключана абмежаванне на бібліятэчнае, інфармацыйнае і даведачна-бібліяграфічнае абслугоўванне. Для людзей з ослабленым зрокам і тых, хто зусім не бачыць, зробленыя акцэнт на пераважнасці іх права на абслугоўванне ў публічных і спецыяльных дзяржаўных бібліятэках. Пры гэтым незаконныя дзеянні або бяздзейнасць работнікаў бібліятэк, якія абмяжоўваюць правы карыстальнікаў, могуць быць абскарджаны ў адпаведнасці з заканадаўчымі актамі.

Надзея ЮШКЕВІЧ.

«БАГРАЦІЁН» ПАЧЫНАЎСЯ НА ГОМЕЛЬШЧЫНЕ

У Светлагорскім раёне дзяржсакратар Саюзнай дзяржавы Рыгор Рапота азнаёміўся з будаўніцтвам манумента ў гонар пачатку аперацыі «Баграціён».

Дзяржсакратар Саюзнай дзяржавы Рыгор Рапота і старшыня Камітэта дзяржаўнага кантролю Беларусі Аляксандр Якабсон на месцы будучага мемарыяла.

На Гомельшчыне высокі расійскі госць пабываў і ў тых мясцінах, адкуль у чэрвені 1944 года пачыналася ваенная аперацыя, якая завяршыла поўнае вызваленне Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Да 70-годдзя гэтых падзей тут плануецца ўстанавіць манумент.

— Залішне казаць пра важнасць гэтай гістарычнай падзеі, і я вельмі рад, што аддаецца належнае этапнаму перыяду Вялікай Айчыннай вайны, якой стала аперацыя «Баграціён», — адзначыў дзяржсакратар Саюзнай дзяржавы Рыгор Рапота. — Я вельмі ўдзячны беларускаму кіраўніцтву, таму што ініцыятыва ідзе з Беларусі, і мы з задавальненнем яе падтрымліваем.

Чатыры гады таму пісьменнік Ізяслаў Катляроў выступіў з прапановай стварыць на тэрыторыі Светлагорскага раёна каля вёскі Прытыка мемарыял у гонар аперацыі «Баграціён» — за кошт сродкаў Саюзнай дзяржавы. Аляксандр Якабсон, старшыня Камітэта дзяржаўнага кантролю Беларусі, які ў той час быў старшынёй Гомельскага аблвыканкама, падтрымаў гэтую ідэю. Такім чынам была створана працоўная група пры Міністэрстве культуры Беларусі, адкрыты дабрачынны рахунак. Узвядзенне мемарыяла набыло рэальную падтрымку дзяржсакратара Саюзнай дзяржавы Рыгора Рапота, міністэрстваў культуры і абароны Беларусі і Расіі, Светлагорскага райвыканкама. Запланавана, што мемарыял будзе адкрыты ў сярэдзіне чэрвеня, напярэдадні 70-годдзя легендарнай аперацыі.

Ірына АСТАШКЕВІЧ. Фота аўтара.

■ ЖКГ: затраты і аддача

КАМУНАЛЬНЫЯ СТРАТЫ 3-ЗА НЕКАМУНАЛЬНЫХ ПАСЛУГ

У красавіку-маі Камітэт дзяржаўнага кантролю Брэсцкай вобласці правёў шэраг кантрольна-аналітычных мерапрыемстваў па вывучэнні праблемных пытанняў у жыллёва-камунальнай гаспадарцы. Апошнім часам правяраюцца пяць арганізацыйных сістэм ЖКГ: Брэсцкі смеццэпрацоўчы завод, Жабінкаўская і Маларыцкая ЖКГ, прадпрыемствы «Брэстводаканал» і КУП «ЖРЭУ г. Брэста».

Як паведаміў карэспандэнту газеты начальнік аддзела Камітэта Дзяржкантролю Брэсцкай вобласці Ігар ЯРОМСКІ, спецыялісты прыйшлі да высновы, што структура кіравання арганізацыямі галіны ў межах вобласці неаднародная, не ў поўнай меры адпавядае заканадаўству і патрабуе далейшай аптымізацыі. Аналіз колькасці работнікаў галіны паказаў, што фактычная колькасць працаўнікоў складае па вобласці 74,7 працэнта ад штатнай і 55,8 працэнта ад нарматыўнай. Значыць, патрэбна карэкціроўка ў бок памяншэння. Асабліва гэта датычыцца нарматыўнай колькасці.

Спецыялісты прыйшлі да высновы, што ў прадпрыемстваў ЖКГ ёсць рэзервы скарачэння колькасці

работнікаў — за кошт аптымізацыі схем выкарыстання цеплавых сетак. Іх можна перадаваць на баланс падведмасных арганізацый Мініэнерга. Напрыклад, у брэсцкім мікрараёне Паўднёвы магістральная цеплавая сетка кацельнай КУПП «Брэсцкая кацельная гаспадарка» знаходзіцца за дзве сотні метраў ад магістральнага трубаправода РУП «Брэстэнерга». Аналагічная сітуацыя на вуліцы Герояў абароны Брэсцкай крэпасці і ў іншых раёнах горада. Вядома, рацыянальна будзе эксплуатаваць цеплавую сетку арганізацыі, якая на гэтым спецыялізуецца. Падлічана, што ў выпадку перадачы ўказаных сетак на баланс адпаведных арганізацый скарачэнне колькасці персаналу ЖКГ складзе 110 чалавек, а эканомія сродкаў наблізіцца да 54 мільярдаў рублёў.

Яшчэ падчас праверак устаноўлена, што апошнім часам расце колькасць людзей у структуры ЖКГ, якія выконваюць работы або аказваюць паслугі, далёкія ад камунальных. Так, летась да арганізацыі ЖКГ далучаны прадпрыемства «Столінскі РКБА» са 101 працаўніком, Лунінецкі РКБА з калектывам у 40 чалавек, Пінскі РКБА, дзе працуе 26 чалавек. Усяго ў структуры

ЖКГ вобласці цяпер налічваецца больш за 30 няпрофільных аб'ектаў.

У выпадку далучэння да арганізацыі ЖКГ стратных прадпрыемстваў, яны, як правіла, цягнуць назад усю эканоміку галіны. Так стала з Кобрынскай ЖКГ, калі мясцовы орган кіравання перадаў на яе баланс аквапарк. Толькі за мінулы год сума страт па аквапарку склала 4,4 мільярда рублёў. А ўсяго памер страт па няпрофільных актывах склаў 6,4 мільярда рублёў. І толькі за кошт прыбытку, атрыманага ад аказання жыллёва-камунальных і іншых паслуг, удалося скараціць агульныя страты кобрынскага прадпрыемства да 489 мільёнаў рублёў.

Такая ж прыкладна сітуацыя складваецца з дзіцячым аздараўленчым лагерам «Арляня», які знаходзіцца на балансе КУПП «Брэсцкая кацельная гаспадарка». Летась сума страт па ім склала 1,5 мільярда рублёў. Пры гэтым дзеці работнікаў прадпрыемства складаюць толькі 15 працэнтаў ад усёй колькасці тых, хто адпачывае ў лагерах. Так што нявырашаныя пытанні застаюцца.

Святлана ЯСКЕВІЧ

■ АПК: праблемы і рашэнні

ЦАНА МЯСА НА ЭКСПАРТ — НИЖЭЙШАЯ ЗА САБЕКОШТ

Праверкі мясакамбінатаў, якія ўваходзяць у холдынг «Гомельская мяса-малочная кампанія», паказалі, што летась усе прадпрыемствы спрацавалі з адмоўнай рэнтабельнасцю і чыстай стратай у суме амаль 160 млрд рублёў. Па выніках работы за I квартал гэтага года сітуацыя не змянілася. На Жлобінскім мясакамбінате страты склалі 35,6 млрд руб., на Гомельскім — 12,4 млрд руб., на Калінкавіцкім — 9,8 млрд руб.

Спецыялісты КДК лічаць, што неэфектыўная праца мясаперапрацоўчых прадпрыемстваў холдынга абумоўлена перавагай у асартыменце прадукцыі з нізкай дабаўленай вартасцю. 56% ад аб'ёму ўсёй вытворчасці склала мяса ў паўтушах, якое рэалізавалася па цане, ніжэйшай за сабекошт. Пры гэтым рэнтабельнасць рэалізацыі каўбасных вырабаў, напрыклад Гомельскім мясакамбінатам, складала ад 55,2% (пры экспарце) да 14,5% (на ўнутраным рынку). Такая сітуацыя склалася з-за непрыяцтва кіраўніцтвам мясакамбінатаў своечасовых захадаў па мадэрнізацыі вытворчасці, накіраванай на выпуск высокарэнтабельнай прадукцыі глыбокай перапрацоўкі.

Да дадатковых выдаткаў і падаражання прадукцыі мясакамбінатаў прыводзяць недахопы ў рабоце па забеспячэнні вытворчасці сыравінай. Зніжэнне летась вагавых кандыцый свінняў, якія пастаўляліся на перапрацоўку Гомельскім мясакамбінатам, прывяло да дадатковых выдаткаў па іх забой і разбіранні — на суму 1,7 млрд руб.

Да неэфектыўнай работы мясаперапрацоўчых прадпрыемстваў холдынга прывяло і празмернае фінансаванне ў 2013 годзе сельгаспрадпрыемстваў, у тым ліку за кошт крэдытных рэсурсаў. Так, дэбіторская запавязанасць Гомельскаму мясакамбінату сельгаспрадпрыемстваў па прадастаўленых авансах складае 88,4 млрд

руб. — сярэдняю суму паўгадавога аб'ёму паставак жывёлы. Аналагічная сітуацыя з авансаваннем сельгасгаспадарчых прадпрыемстваў у лік будучых паставак і ў Жлобінскага з Калінкавіцкім мясакамбінатаў.

Асноўныя страты мясакамбінатамі атрыманы ад экспарту мяса па цане, ніжэйшай за сабекошт, а масавыя парушэнні кіраўніцтвам мясакамбінатаў заканадаўства і ўнутраных інструкцый пры правядзенні экспартных здзелак дазволілі асобным расійскім фірмам атрымаць прадукцыю наогул без аплаты. У гэтай сітуацыі калегія Камітэта дзяржкантролю звярнула ўвагу Камітэта па сельскай гаспадарцы і харчаванні Гомельскага аблвыканкама на слабы кантроль і непрыняцце дзейных мер па стабілізацыі фінансавага стану мясаперапрацоўчых прадпрыемстваў вобласці.

Ірына АСТАШКЕВІЧ.

■ Водары лета

Паспытаем першыя клубніцы!

У Лунінецкім раёне — клубнічным краі — стартуе чарговы сезон нарыхтоўкі салодкіх ягад. Першыя клубніцы ў раёне прыватнікі прадавалі яшчэ на мінулым тыдні, хаця гаворка ішла не пра кілаграмы, а пра шклянкі і слоікі, як яно звычайна і бывае.

Праўда, у Лунінецкім раённым спажывецкім таварыстве пакуль няма закупачных цэн на так званыя таварныя ягады ад насельніцтва. Кажуць, яны павінны вызначыцца літаральна днямі ў залежнасці ад попыту і прапановы. Тым больш закупшчыкі ў раёне ўжо з'явіліся і прапануюць прыватнікам па 14-16 тысяч рублёў за кілаграм клубніц.

— Мы ўжо можам прымаць салодкія ягады ад насельніцтва для мэнтаў вінаробства і для перапрацоўкі на кансерваваныя прадпрыемствах. У першым выпадку закупка

будзе па 2,2 тысячы рублёў, у другім — па 3,5 тысячы рублёў за кілаграм, — распавяла журналісту «Звязды» эканаміст раённага спажывецкага таварыства Валяціна ПЕТРЫНІЧ.

Паводле слоў спецыяліста, сёлета даведзены Лунінецкаму райпа план нарыхтоўкі клубніц складае 630 тон, што больш за леташні. Нагадаем, тады было фактычна закуплена 625,6 тony салодкіх ягад. З іншага боку, летась планавалася, што раённае спажывецкае таварыства здолее нарыхтаваць 710 тон клубніц — на тое былі ўсе перадумовы. Але, як часта бывае з гэтай ягадай, умяшалася «нябесная канцылярыя». Якім будзе сёлетні сезон — таксама залежыць ад умоў надвор'я.

Сяргей РАСОЛЬКА

ПРЫРОДА ПАТРАБУЕ БАЛАНСУ ІНТАРЭСАЎ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Разам з тым, гэты працэнт — не канчатковая мэта. У прыватнасці, цяпер у Міністэрства прыроды рыхтуюцца асноўныя стратэгічныя дакументы ў сферы развіцця сеткі асабліва ахоўваемых прыродных тэрыторый на наступны перыяд, у якіх вызначаюцца чарговыя перспектывы задачы. Яны датычацца пытанняў паляпшэння якасці кіравання асабліва ахоўваемымі прыроднымі тэрыторыямі, выкарыстання іх турыстычнага і рэкрэацыйнага патэнцыялу. Новая стратэгічная падыходы будуць накіраваны ў першую чаргу на паляпшэнне якасці функцыянавання сістэмы ААПТ. У той жа час размова будзе і аб вызначэнні плошчы ААПТ у працэнтных адносінах у якасці арыенціра на наступны перыяд.

— **Якая роля ў гарантанні экалагічнай бяспекі краіны адводзіцца распрацоўцы праекта нацыянальнай стратэгіі па захаванні водна-балотных угоддзяў і ўстойлівым выкарыстанні тарфяных радовішчаў?**

— Нацыянальная бяспека мае некалькі складнікаў, у тым ліку прыродаахоўны, энергетычны, эканамічны. Стратэгію па захаванні балот і ўстойлівым выкарыстанні тарфяных радовішчаў, якая распрацоўваецца цяпер, мы разглядаем як дакумент, што ў няпростай сёння сферы дапаможа знайсці баланс паміж усімі інтарэсамі.

У складзе стратэгіі будзе распрацавана схема рацыянальнага выкарыстання тарфяных радовішчаў і аховы балот Рэспублікі Беларусь, якая дазволіць вызначыцца ў пытанні аб тым, якія ўчасткі маюць першараднае значэнне для краіны з пункту гледжання захавання біяразнастайнасці, адаптацыі да змянення клімату, устойлівага гідралагічнага рэжыму рэк і таму могуць разглядацца ў якасці аб'ектаў для здабычы торфу. Стан такіх балот — важны элемент нацыянальнай бяспекі ў прыродаахоўнай сферы, залога здаровага навакольнага асяроддзя нашай дзяржавы.

І ў той жа час стварэнне стратэгіі дапаможа адказаць на пытанне, якія тарфяныя радовішчы могуць без страт для аховы навакольнага асяроддзя быць адведзены для распрацоўкі, паколькі ў асоб-

ных сектарах эканомікі торф па-ранейшаму запатрабаваны. У якасці перспектывы кірункаў спажывання торфу ў першую чаргу разглядаюцца навукаёмістыя галіны, якія дазваляюць выкарыстоўваць торф рацыянальна, на аснове малатанажнай вытворчасці, з улікам таго, каб гэты каштоўны прыродны рэсурс мог прынесці краіне максімальную карысць.

— **Якія б вы назвалі знакі для нашай краіны аб'екты, узведзеныя з выкарыстаннем прыродных рэсурсаў — сонца, паветра, вады, мясцовых відаў паліва? Чым вызначаюцца перспектывы развіцця гэтых кірункаў? Або прыярытэт надаецца ўсё ж атамнай энергетыцы?**

— Нашымі рэаліямі стала ветраэнергетычная ўстаноўка магутнасцю 1,5 МВт, пабудаваная ў Наваградскім раёне. У 2013 годзе тут было вырацавана 3,8 млн кВт/г электраэнергіі, што дазволіла сэканоміць 780 тон умоўнага паліва.

Гродзенская ГЭС магутнасцю 17 МВт летась вырацавала 91,7 кВт/г электраэнергіі. Тут эканомія складала 25,3 тony ўмоўнага паліва.

На гэтым этапе выдадзена 67 сертыфікатаў на пацвярджэнне паходжання энергіі ад 72 устаноў па выкарыстанні аднаўляльных крыніц энергіі агульнай магутнасцю 38,2 МВт. 17 устаноў спажывае

энергію сонца, 16 — ветра. 11 устаноў працуюць на біягазе, 3 — на драўняным паліве і іншых відах біямасы, 20 — на натуральным руху водных плыняў, 2 — на іншых крыніцах, якія не адносяцца да аднаўляльных.

Летась дзякуючы выкарыстанню прыродных рэсурсаў у якасці крыніц энергіі ў краіне было сэканомлена больш за 45 тысяч тон умоўнага паліва. За кошт замены выкарыстання прыроднага газу скараціліся выкіды забруджальных рэчываў у атмасферу на 215 тон.

Праграмамі развіцця аднаўляльных крыніц энергіі, зацверджанымі ўрадам (Нацыянальнай праграмай развіцця мясцовых і аднаўляльных энергакрыніц на 2011-2015 гг., Дзяржаўнай праграмай будаўніцтва энергакрыніц на мясцовых відах паліва ў 2010-2015 гг., Дзяржаўнай праграмай будаўніцтва ў Рэспубліцы Беларусь, Праграмай

ваюць цеплавую энергію.

Аднаўляльныя крыніцы энергіі — гэта не проста альтэрнатыва выкапнёваму паліву, запасы якога рана ці позна скончацца. Гэта адна з важнейшых умоў для нізкавугляроднага развіцця нашай эканомікі, зніжэння выкідаў забруджальных рэчываў і змякчэння наступстваў глабальнага змянення клімату.

У беларускіх умовах у параўнанні з іншымі відамі па-

жывёлы, птушкафабрыкай. Яны не патрабуюць выдаткавання вялікіх сродкаў для будаўніцтва газоправодаў і неабходнай пры гэтым сеткавай інфраструктуры.

Што датычыцца атамнай энергетыкі, то найвялікшай перавагай АЭС з'яўляецца яе адносная экалагічная чысціня. На цеплаэлектрастанцыі пры рабоце на прыродным газе сумарныя гадавыя выкіды забруджальных рэчываў на 1000 МВт устаноўленай магутнасці складаюць прыкладна 13 тыс. тон у год. Такія выкіды на АЭС поўнасьцю адсутнічаюць. Адзіны фактар, па якім АЭС уступаюць у экалагічным плане традыцыйным электрастанцыям, — гэта цеплавое забруджванне, выкліканае вялікім расходам тэхнічнай вады для ахалоджвання кандэнсатараў турбін, якое ў АЭС некалькі вышэй з-за адносна нізкага КПД (не больш за 35%). Але гэты фактар важны для водных экасістэм. Сучасныя АЭС у асноўным маюць уласныя, штучна створаныя вадасховішчы-ахалоджвальнікі. Акрамя таго, АЭС вырацоўвае электраэнергію ў базавым рэжыме, і аднаўляльныя крыніцы энергіі могуць кампенсаваць начныя мінімумы і ранішнія максімумы спажывання энергіі.

— **Ці лічыце вы, што спажывецкае стаўленне да прыроды адыходзіць у мінулае, а заклік «Беражце прыроду!» пераўтвараецца ў элемент экалагічнай культуры?**

— Калі меркаваць пра агульны стан тэрыторыі рэспублікі, то за апошнія дзесяць гадоў узровень экалагічнай культуры беларусаў сапраўды павысіўся. Асабліва гэта прыкмячаюць людзі, якія працуюць у галіне аховы прыроды. Усё больш жыхароў нашай краіны праяўляе гра-

мадзянскую адказнасць, узрасце разуменне даўно вядомай ісціны: «Чыста не там, дзе наводзяць парадак, а там, дзе не смецяць». Усё гэта — вынік працяглай работы, у тым ліку і экалагічнага выхавання, мэта якога — пераўтварэнне экалагічнай праблематыкі ў неад'емны элемент агульнай адукацыі і культуры, накіраванай на фарміраванне ў моладзі ўсведамлення сваёй адказнасці за ўсё тое, што адбываецца навокал.

Прыемна, што многія арганізацыі, грамадскія аб'яднанні праяўляюць актыўнасць у навадзеным парадку на зямлі.

— **Вы згодні з тым, што для сучаснага спажывецкага становіцца важнай не толькі якасць і цана прадукцыі, але і яе экалагічная дружалюбнасць? Наколькі вы асабіста прыхільнік такога падыходу?**

— Спажывец пачынае разумець, што, калі набывае экалагічна дружалюбную прадукцыю, ён не толькі стварае бяспеку для ўласнага здароўя, але і такім чынам дапамагае прыродзе. Узяць хаця б такі прыклад. Кожная экасумка з бавоўны або лёну зольная ўдзень замяніць каля 1000 пластыкавых пакетаў.

Немалаважнае значэнне для аховы навакольнага асяроддзя мае і другасная перапрацоўка сыравіны. Як прыемную навіну расцэньваю той факт, што ў Міністэрства прыроды ў апошні час сталі паступаць дакументы на паперы, вырабленыя пасля другаснай перапрацоўкі. Чаму гэта важна? На перапрацоўку паперы ў параўнанні з яе пераснай вытворчасцю выкарыстоўваецца менш на 80% вады, на 65% энергіі, менш чым на 95% забруджваецца атмасфера. Такі падыход варта толькі вітаць!

Гутарыла
Алена СТЭЛЬМАХ.

Ведай нашых!

ЭКАЛОГІЯ — ГЭТА ЗОЛАТА

ПЕРАМОГУ Ў МІЖНАРОДНАЙ АЛІМПІЯДЗЕ ЗАВАЯВАЛІ ПАДЛЕТКІ З ЛУНІНЦА

Адзінаццацікласнікі Лунінецкага ліцэя Крысціна Неўдах і Уладзіслаў Барысевіч атрымалі залаты медаль на 8-й Міжнароднай алімпіядзе юных навукоўцаў і вынаходнікаў, якая праходзіла ў Грузіі, за свой экалагічны праект.

Яны разам зрабілі навуковую працу, прысвечаную забруджванню прадуктаў радыяцыяй, і паспрабавалі вынайсіць ўласныя спосабы выяўлення шкодных рэчываў з арганізма. Варта дадаць, што ў конкурсе ў Баку спаборнічала 86 краін, было прадстаўлена 138 прац. Маладыя лунінецкія былі адзінымі, хто прадстаўляў Беларусь, і атрымалі абсалютную перамогу.

Відавочна, што гэта ўдалося дзякуючы таму, што іх праца мае рэальнае практычнае прымяненне. Ліцэісты расказалі, што наступствы чарнобыльскай катастрофы на Лунінецкім адчувальна і сёння. Кожны год у паліклініках раёна жыхары праходзяць абследаванне, каб выявіць удзельную актыўнасць цэзію-137. Такое вымярэнне абсалютна бяшкоднае для арганізма і робіцца на ўсіх тэрыторыях, якія пацярпелі ад ЧАЭС.

Крысціна і Уладзіслаў прысутнічалі ў кабінете, дзе вялося абследаванне. Аказваецца, што летам, пасля ўжывання пэўных прадуктаў — малака, грыбоў, ягад — назіраецца перавышэнне нармальнай дозы.

Яны вырашылі знайсці аптымальныя спосабы паніжэння колькасці радыенуклідаў у гэтых прадуктах харчавання. Маладыя людзі выявілі, што найбольш дзейсны сродка паніжэння радыеактыўнасці грыбоў — гэта іх трохразовае адварванне (колькасць шкодных рэчываў змяняецца ў 6-10 разоў). Для ягад — гэта адварванне 30-40 хвілін. Для малака — перапрацоўка яго ў тварог.

Яны стварылі ўласную сістэму выяўлення цэзію-137 з арганізма. Для гэтага распрацавалі рацыён харчавання, дзе пералічылі прадукты, якія ёсць не пажадана, і прадукты, якія дапамагаюць пазбавіцца ад шкоднага рэчыва. Вызначылі і

механічныя спосабы яго выяўлення: часта наведваць лазню, займацца фізкультурай, якая стымулюе патааддзяленне. Вынайшлі ўласны спосаб выяўлення радыенуклідаў, звязваючы яго з іншымі рэчывамі — клятчаткай, актыываным вугалем і іншымі.

Падлеткі інфармуюць насельніцтва, расказваючы пра радыяцыйнае забруджванне прадукцыі, тлумачаць, у чым небяспека атрымання вялікай дозы аблучэння. Сёлета пасля заканчэння Лунінецкага ліцэя яны плануецца паступаць у медыцынскі ўніверсітэт.

Дарэчы, Крысціна Неўдах мае яшчэ два медалі з міжнародных конкурсаў у Інданезіі і Азербайджане і з'яўляецца лаўрэатам спецыяльнага фонду Прэзідэнта па падтрымцы адоранай моладзі.

Ніна ШЧАРБАЧЭВІЧ.
Лунінецкі раён

■ Спажывец

ПА ПАКУПКІ — У СЕЦІВА

Лідар продажаў у інтэрнэце — бытавая тэхніка

Сусветная павуціна даўно стала месцам і сродкам не толькі для баўлення вольнага часу. Частку яе карыстальнікаў прываблівае магчымасць набыць патрэбны тавар, не збіваючы ногі і не марнуючы час у пошуках неабходнай рэчы па дзясятках буйных крам і дробных гандлёвых пунктаў. А да гэтага часта дадаецца і ніжэйшы кошт. Але наколькі папулярны пакупкі праз інтэрнэт у жыхароў Беларусі? Вынікі гэтага паказала першае ў краіне даследаванне рынку электроннага гандлю.

— У Расіі ўжо даўно праводзіцца шэраг падобных даследаванняў. Але ў Беларусі мы сталі першапраходцамі ў гэтай справе, — расказвае партнёр даследчага агенцтва Data Insight, аўтар даследавання беларускай анлайн-камерцыі Фёдар ВІРЫН. — Методыка працы выкарыстоўвалася такая ж, як і ў Расіі. Яна ўключае ў сябе анлайн-даследаванне, вялікую рэпрэзентатыўную апытанку, у якой узялі ўдзел 2 тысячы чалавек. У наступным даследаванні, якое плануецца на канец года, мы мяркуем прымяніць удасканаленыя метадыкі, у тым ліку і выкарыстанне экспертных інтэрв'ю для таго, каб атрымаць больш глыбокія звесткі па асобных сегментах рынку.

Такім чынам, за апошнія паўгода лідарам продажаў у сеціве стала бытавая тэхніка. Яе набыў кожны пяты рэспандэнт. Кожны шосты купіў у электроннай прасторы квітку на канцэрты, тэатральныя пастаноўкі, самалёты ды цягнікі. А вось галоўным аўтсайдарам на рынку электроннага гандлю нечакана сталі... турыстычныя паслугі. Доля рэспандэнтаў, якія выбралі тур ці купілі пуцёўку для адпачынку, не перавысіла і трох працэнтаў. Не нашмат лепшыя справы з набыццём як разнастайнай інфармацыі — кінафільмаў, музыкі, электронных кніг, — так і дыскаў-носьбітаў для іх.

Усяго ж доля электроннай камерцыі ў рознічным таваразвароце краіны складае цяпер паўтара працэнта. Між іншым, сярэдні чэк на пакупку тавару ў віртуальнай прасторы «важыць» прыкладна 91 долар у эквіваленце.

— Увогуле, досвед куплі ў інтэрнэце маюць 65% яго беларускіх карыстальнікаў, — гаворыць кіраўнік гандлёвай пляцоўкі KUPI.TUT.BY Яўгенія ЧАРНЯЎСКАЯ. — Прычым за апошнія паўгода 900 тысяч чалавек набылі ў віртуальнай прасторы як мінімум адну паслугу або рэч. І тут трэба адзначыць даволі цікавую тэндэнцыю: удзел людзей у інтэрнэт-гандлі найпрост залежыць ад часу выкарыстання сеціва. Як правіла, заўсёды інтэрнэт-магазінаў з'яўляюцца тыя людзі, якія карысталіся сусветнай павуцінай не менш за тры-чатыры гады.

На долю плацяжоў банкаўскай карткай пры куплі тавараў у інтэрнэце прыпадае толькі 12%. Яно і зразумела: людзі не хочуць лішні раз «свяціць» свае рэквізты. І таму лічаць за лепшае плаціць гатоўкай пры перадачы тавару — на купюрах жа ніякай важнай асабістай інфармацыі не захоўваецца. Такой палітыкі прытрымліваюцца тры з пяці пакупнікоў. Да таго ж дзевяць з дзесяці рэспандэнтаў купілі штосьці за апошнія паўгода менавіта ў беларускіх інтэрнэт-крамах. У фаворы беларускіх карыстальнікаў сеціва таксама кітайскія, амерыканскія і расійскія віртуальныя гандлёвыя пляцоўкі.

— Цікава, але ў Беларусі існуе вялікая дыспарорцыя пакупнікоў, калі браць пад увагу месца іх пражывання, — разважае Фёдар Вірын. — У безагаворачных лідарах тут сталіца — на долю Мінска прыпадае больш за палову арміі інтэрнэт-пакупнікоў. І толькі 13% ад іх жывуць у вёсках, пасёлках і гарадах з насельніцтвам, меншым за 50 тысяч чалавек.

А больш за ўсіх набывалі нейкія рэчы ці паслугі дзякуючы віртуальнай прасторы людзі ва ўзросце 25-34 гадоў. І гэта цалкам зразумела — сусветная камп'ютарная сетка трывала ўвайшла ў паўсядзённы быт не толькі сучаснай моладзі, але і людзей сярэдняга ўзросту.

Валяр'ян ШКЛЕНІК

■ Імёны і людзі

ПРЫЦЯГНУЦЬ УДАЧУ, УВЕКАВЕЧЫЦЬ РОД І РАСПАЧАЦЬ БІЗНЕС:

ДЛЯ ЧАГО І ЯК БЕЛАРУСЫ МЯНЯЮЦЬ ПРОЗВІШЧЫ?

«Мода» на змену прозвішчаў да нас прыйшла з дэкрэтам Леніна «Аб праве грамадзян змяняць свае прозвішчы і мянушкі» ад 4 сакавіка 1918 года. Праўда, у паслярэвалюцыйныя гады не дазвалялася ў якасці новых выбіраць прозвішчы царскай сям'і (Раманаў), а таксама высокіх дзяржаўных дзеячаў. Цяпер такіх абмежаванняў няма, ды і падставы для ўнясення змен у акты грамадзянскага стану сталі значна больш разнастайнымі.

кументаў у яго на рукаў няма. Тады мы ў рэжыме «адно акно» робім запыт на неабходныя сведчанні, звяртаемся ў Нацыянальны гістарычны архіў, — тлумачыць Яўгенія Чуракова.

Максімальны тэрмін, які адводзіцца на працэдуру перамены імя, складае два месяцы — пры ўмове, што ўсе неабходныя дакументы знаходзяцца ў архівах Беларусі. Пасля таго, як аддзел ЗАГС на падставе заявы збірае архіўныя сведчанні, матэрыялы накіроўваюцца ў органы ўнутраных спраў па месцы жыхарства заяўніка. Яны праводзяць праверку і даюць свой дазвол на перамену прозвішча. Падставай для адмовы можа быць падазрэнне заяўніка ў здзяйсненні злачынства, непагажаная судзімасць, а таксама непераканаўчасць довадаў у заяве.

— Адноічы да нас звярнулася дзяўчына, якая хацела памяняць сваё прозвішча Юсіна, якое палічыла немілагучным, на прозвішча свайго сужыцеля Хакідзэ (абодва прозвішчы нязначна зменены з этычных меркаванняў. — Аўт.). Заяўніца нічым сваё жаданне не аргументавала, і Галоўнае ўпраўленне юстыцыі, якое выносіць канчатковае рашэнне, ёй адмовіла.

3 розумам і без фанатызму

Увогуле ж, па словах Яўгеніі Чураковай, выпадкі неабгрунтаванага жадання памяняць імя ці прозвішча здараюцца рэдка, звычайна гэта ўзважае і цвёрдае рашэнне. Хаця здараецца і такое, што чалавек мяняе ўласнае імя ці імя па бацьку, а пасля, пахвіўшы некаторы час з новым, просіць вярнуць папярэдня даныя. Так што важна прадугледзець не толькі фармальны бок (сабраць неабходныя паперы), але і псіхалагічны, паспрабаваць пажыць з новым імем неафіцыйна, скажам, просячы блізкіх называць вас па-новаму і сочычы за сваімі адчуваннямі.

Важна прадугледзець не толькі фармальны бок, але і псіхалагічны, паспрабаваць пажыць з новым імем неафіцыйна, просячы блізкіх называць вас па-новаму.

Нагледзячы на тое, што працэдура змены імя не лімітавана, кожны раз дзевяццацца праходзіць праз збор пацярджэнняў, аплачваюць за яе адну базавую велічыню (без уліку кошту замены ўсіх неабходных дакументаў), і як мінімум вы будзеце дзіўна выглядаць у вачах спецыялістаў, якія будуць разглядаць вашы заявы. А то і выключнае падазрэнні з боку органаў унутраных спраў...

— Цяпер стала больш даступнай эзатэрыка, кансультацыі псіхалагаў, і ў выніку пачобныя людзі, хоць і па нашай просьбе, уключаюць на наша жыццё. І апошнім часам гэта наклала адбітак на жаданне людзей змяняць імёны. Але прозвішча нясе пэўнае значэнне, інфармацыю пра ўвесь род чалавека, і на маю думку, мяняць яго па нечай парадзе не варта, — лічыць спецыяліст аддзела ЗАГС.

Дарэчы, па змену імёнаў часцей звяртаюцца жанчыны, прычым яны пераважаюць, нават калі адкінуць такую падставу, як узяцце шлюбу. Напэўна, звязана гэта з тым, што паненкі больш пільна, чым мужчыны, засяроджваюцца на дэталях і надаюць ім вялікую ўвагу. У любым выпадку спецыялісты раць: калі змяніць прозвішча для вас жыццёва неабходна, то — калі ласка, але да гэтай справы падыходзіць трэба грунтоўна і сур'ёзна.

Дзіяна СЕРАДЗЮК

Новая хваля матрыярхату?

Сярод замацаваных у заканадаўстве прычын для перамены імя (менавіта так называецца адміністрацыйная працэдура змены ўласнага імя, імя па бацьку і прозвішча) — жаданне насіць агульнае прозвішча з мужам, жаданне вярнуць дашлюбнае прозвішча (калі пра гэта не было заяўлена пры скасаванні шлюбу), жаданне насіць прозвішча айчыма, які займаўся выхаваннем, немілагучнасць прозвішча. Апроч таго, магчыма памяняць уласнае «свецкае» імя на дадзенае пры хрышчэнні (у апошнія гады нават выдаюць пасведчанні аб хрышчэнні, якімі можна падмацаваць сваё жаданне). А ў выпадку, калі дзіця зарэгістравалі пад адным імем, але называюць іншым, можна прысвоіць і яго.

Калі я дам абвестку, што Бананаў прапануе паслугі па рэкламе, у людзей уздымецца настрой, і мой бізнес пойдзе ўгару.

— Выпадкі змены прозвішчаў павялічыліся і з той прычыны, што ў людзей з'явілася больш магчымасцяў выязджаць за мяжу. У многія краіны цяпер трэба рабіць візы. Калі пры заключэнні шлюбу жонка, напрыклад, вырашае ўзяць прозвішча мужа альбо падвойнае прозвішча, то трэба мяняць пашпарт, і візу, каб паехаць у вясельнае падарожжа, зрабіць многія не паспяваюць. Тады яны едуць па старых пашпартах, а па вяртанні жанчыны звяртаюцца ў ЗАГС, каб перайсці на прозвішча мужа, — адзначае намеснік начальніка аддзела ЗАГС Савецкага раёна Мінска Яўгенія ЧУРАКОВА.

Па яе словах, двайныя прозвішчы пры замужжы цяпер бяруць вельмі рэдка — на тысячу шлюбаў прыпадаюць 2-3 выпадкі. А вось дзевячоае прозвішча нявесты сталі пакаідаць часцей. Такая тэндэнцыя прасочваецца апошнія чатыры-пяць гадоў і тлумачыцца тым, што жанчыны імкнуча захавалі прозвішча свайго роду. Хоць яшчэ сярод пакалення нашых бацькоў гэта было вялікай рэдкасцю, і нават калі прозвішча мужа было непрыгожым, ніхто пра гэта не думаў, бо не хацелі пакрыўдзіць род мужа і яго сям'ю.

Што сказаў астралаг

Пытанне немілагучнасці — адна з самых частых прычын для змены прозвішча — даволі суб'ектыўнае. Таму перад спецыялістамі аддзела ЗАГС стаіць вельмі далікатная задача не пакрыўдзіць чалавека. Старонья асоба можа не пачуць у прозвішчы непрыгожага гучання, але калі заяўнік упэўнена паведамляе пра сваё жаданне звацца па-новаму, як правіла, яго не адгаворваюць.

— Быў выпадак, калі да нас звярнулася жанчына, каб памяняць родавае прозвішча і ўласнае імя, — расказвае спецыяліст аддзела ЗАГС. — Звалі яе Аза Бязручанка (прозвішча нязначна зменена з этычных меркаванняў. — Аўт.), цыганскае імя ёй дасталася ў памяць пра тое, што пэўны час яе маці, беларуска, жыла ў цыганскім табары. Цікава, што прозвішча яна не мяняла нават пры заключэнні шлюбу. І вось у 50-гадовым узросце, па парадзе

сябровак, яна падала дакументы, атрымала дазвол, выбрала адвольнае імя, але так і не перайшла на яго, бо не адчувала сябе з ім камфортна. Пасля, падумаўшы, зноў падала заяву і прапанавала новае імя. Перад гэтым пэўны час яна «прывыкала» да яго: прасіла, каб блізкія і сваякі называлі яе па-новаму, і тады ўжо змагла памяняць.

Дарэчы, многія карыстаюцца не толькі парадамі сяброў і знаёмых, а падыходзяць да «намінацыйнай» справы яшчэ з большай скрупулёзнасцю.

— Неяк людзі нават ездзілі ў Маскву па кансультацыю астралага, — згадвае Яўгенія Чуракова. — Бо свае праблемы ў жыцці яны звязвалі менавіта з імем і прозвішчам. Тады эзатэрыкі прадумвалі ім новае, у выглядзе афірмацый. Напрыклад, прозвішча Усяленская можна было «расшыфраваць» як «Усё, Лена, ты пачынаеш новае жыццё». І калі чалавеку гэта дапамагае адчуць сябе больш упэўнена, то чаму б і не?

Як вы яхту назавяце...

Яўгенія Чуракова ўзгадвае яшчэ адзін выпадак, ад успамінаў пра які, па яе словах, у яе ўздымаецца настрой.

— Адзін вельмі спрытны хлопец збіраўся паехаць працаваць у Маскву і пачаць там новае жыццё, меўся адкрыць рэкламны бізнес. І, палічыўшы немілагучным сваё прозвішча Баранаў, папрасіў, каб яго памянчалі на... Бананаў. Я прызналася, што ад такога выбару мяне разбірае смех, а ён адказвае: «А мне і трэба, каб у людзей была такая рэакцыя! Калі я дам абвестку, што Бананаў прапануе паслугі па рэкламе, у людзей уздымецца настрой, і мой бізнес пойдзе ўгару».

Прозвішча хлопец памянчалі і папрасілі паведамляць, як ідуць яго справы ў Маскве. Пазней ён прыежджаў і расказваў, што маркетынгавы ход з прозвішчам аказаўся сапраўды паспяховым.

— Узгадваецца яшчэ адзін выпадак, які можна назваць нетыповым. Вельмі прыгожая пара пабралася шлюбам, нявеста ўзяла прозвішча мужа — Дзеравянкіна. Праз нейкі час у іх нарадзілася цудоўная дачушка, якую назвалі Меланія. І пры рэгістрацыі нараджэння сам бацька сказаў: «Я ніколі не задумаўся пра сваё прозвішча, але дачка такая прыгажуня, што ёй яно не пасуе». І ў выніку дзеля дзяўчынкі праз некалькі гадоў роздзума ўся сям'я змяніла прозвішча, узяўшы яго з роду жонкі.

Дазволіць нельга адмовіць

Але проста прыйсці ў ЗАГС па месцы жыхарства і сказаць, што вы, напрыклад, з Луцэвіча хочаце пераўтварыцца ў Міцкевіча ці наадварот, недастаткова. У заяве на рэгістрацыю перамены імя (якую можа падаць толькі грамадзянін Рэспублікі Беларусь, які дасягнуў 16-гадовага ўзросту) трэба пераканаўча абгрунтаваць сваё рашэнне, патлумачыць матывацыю, падмацаваўшы яе фактамі і, пажадана, дакументамі. Пры падачы заявы з сабой трэба мець пашпарт, два фота, а таксама тое, што можа з'яўляцца падставай для змены імя (пасведчанне аб заключэнні шлюбу або рашэнне суда аб яго скасаванні, пасведчанне аб хрышчэнні, работы, падпісаныя псеўданімамі, які заяўнік хоча ўзяць за новае імя і г.д.).

— Бывае, чалавек хоча прысвоіць прозвішча прадзеда, але патрэбных да-

ЗВЯЗДА

Дазам!

Спецыяльны выпуск,
прымеркаваны
да X Рэспубліканскага фестывалю
нацыянальных культур

(Гродна, 6—8 чэрвеня)

Усе народы роўныя перад дзяржаўнай
уладай, усе роўныя перад правам
і законам, усе вольна развіваюць
сваю нацыянальную культуру і
самабытнасць, кіруючыся ў сваёй
грамадскай працы добрабытам
агульнай Бацькаўшчыны — Беларусі.

Янка Купала.

Фота БЕЛТА.

■ 3 першых вуснаў

У КАРОНЕ СЯБРОЎСТВА

Фота БЕЛТА.

Выраз
«нацыянальныя
меншасці» —
не пра жыхароў
нашай краіны

БЕЛАРУСКІ горад Гродна адзначаны асаблівай увагай: менавіта яму даверана права паказаць багацце розных культур, прадстаўнікі якіх пражываюць на тэрыторыі нашай краіны. Але ёсць у гэтым пэўная гістарычная традыцыя: такая дзяржава, як Вялікае Княства Літоўскае, Рускае і Жамойцкае, калісьці была шматнацыянальнай. На нашых землях здаўна знаходзілі прытулак прадстаўнікі розных народаў: тут яны

вучыліся суіснаваць, знаходзілі тое агульнае, што іх яднала, і неаднойчы разам за доўгую гісторыю служылі краіне і яе ўладарам падчас цяжкіх выпрабаванняў і войнаў. Нездарма сёлета ў Гродне сімвалічна нагадаюць пра славетную (страчаную, на жаль) фару Вітаўта — аднаго з магутных розных народаў дзеля абароны і моцы краіны. Ён не паспеў да смерці атрымаць карону, і згадкі пра яе сталі на шмат стагоддзяў сімвалам мары пра моцную краіну, якая існуе ў інтэрэсах падданых — людзей, якія жывуць на гэтай зямлі спрадзек, і тых, хто яе выбраў свядома.

(Заканчэнне на 6-й стар.)

■ Суквецце нацыянальнасцяў — у Гродне!

МЫ РАДЫ ВАС БАЧЫЦЬ!

Каля 900 чалавек ад нацыянальна-культурных аб'яднанняў і больш за 500 гасцей толькі па афіцыйных запрашэннях чакаюць у Гродне на X Рэспубліканскім фестывалі нацыянальных культур 6—8 чэрвеня. Начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Гродзенскага гарвыканкама, дырэктар фестывалю **Віталь МАМАЧКІН**, распавёў, як падрыхтаваўся горад да свята нацыянальных культур:

— Парадуем жыхароў і гасцей горада цікавымі ўязнымі стэламі, кветкавымі кампазіцыямі, бігбордамі, прысвечанымі фестывалю, Году гасціннасці і культурнай сталіцы нашай краіны, пасадкай новых дрэў. У Каложскім парку ў першы фестывальны дзень удзельнікамі нацыянальных суполак будзе закладзена алея сяброўства, і ў далейшым, мяркую, працягнем гэтую справу. Падрыхтаваны месцы для пражывання гасцей — гасцініцы, інтэрнаты, базы адпачынку. Не застануцца ў баку, разлічваем, і аграсядзібы,

што размешчаны ў ваколіцах горада. Гандаль прапануе шырокі асартымент сувенірнай прадукцыі на фестывальную тэматыку, павялічыцца колькасць летніх кавярняў. Будзе, думаю, плюс і для тавараабароту, і для бюджэту.

(Заканчэнне на 6-й стар.)

Фота Яраслава ВАХНОКЕВІЧА.

Асноўны калектыўны орган, які прадстаўляе інтарэсы нацыянальных супольнасцяў перад уладамі, — гэта Кансультатывы міжэтнічны савет пры Упаўнаважаным па справах рэлігій і нацыянальнасцяў. Яго пасяджэнні праходзяць па меры неабходнасці, але не радзей за адзін раз у квартал. У залежнасці ад таго, якія пытанні разглядаюцца, да ўдзелу запрашаюцца прадстаўнікі ўлады, грамадскіх аб'яднанняў, арганізацый і ўстаноў, сродкаў масавай інфармацыі.

У КАРОНЕ СЯБРОЎСТВА

(Заканчэнне.
Пачатак на 5-й стар.)

Праз шмат стагоддзяў Гродна атрымала зноў-такі сімвалічную карону дружбы ў выглядзе карагода-агляду народаў і культур, прадстаўленых на тэрыторыі сучаснай Беларусі. Напярэдадні X Рэспубліканскага фестывалю нацыянальных культур пра яго адметнасць наша размова з Леанідам ГУЛЯКАМ, Упаўнаважаным па справах рэлігій і нацыянальнасцяў Рэспублікі Беларусь.

— Сёння ўвесь свет раздзіраюць міжнацыянальныя канфлікты. Шмат якія краіны сутыкнуліся з неабходнасцю наладжваць культурны дыялог з прадстаўнікамі розных нацый на сваёй тэрыторыі. Беларусь — таксама краіна шматнацыянальная, але ў нас

спакойна. Ці спрыяе гэтаму фестываль альбо, можа быць, іншыя мерапрыемствы, якія праводзіць дзяржава ў рэчышчы дыялогу культур?

— У нас абсалютна бесканфліктная, спакойная сітуацыя, што тычыцца існавання розных нацыянальных культурных аб'яднанняў. Больш за тое, я нават не зусім прызнаю выраз «нацыянальныя меншасці». Вы ведаеце палітыку, якая праводзіцца ў нашай краіне, і галоўны яе прынцып у дачыненні да суіснавання прадстаўнікоў розных нацый і народнасцяў: усе яны — грамадзяне Рэспублікі Беларусь. Вось, напрыклад, у нашых суседзях можна пачуць: «На тэрыторыі Польшчы жывуць палякі». У той час мы кажам: «На тэрыторыі Беларусі жывуць людзі 140 нацыянальнасцяў — грамадзяне Рэспублікі Беларусь». І ўсе маюць роўныя правы. У многім дзякуючы дзяржаўнай палітыцы, заканадаўчай базе, тым захадам, якія праводзяцца ў краіне на розных узроўнях: пачынаючы ад Прэзідэнта і заканчваючы органамі мясцовай улады. І, безумоўна, сваю ролю адыгрывае фестываль. Таму што фестываль — гэта не самамэта, ён ладзіцца не дзеля дэманстрацыі раўнапраўя культурных аб'яднанняў. Гэта насамрэч свята нацыянальных культур, дзе людзі могуць паказаць сябе, свае традыцыі. Ім важна адчуваць сваю самабытнасць і мець магчымасць яе захоўваць, дзе б яны ні жылі. Можна ганарыцца гэтым святам, таму што на тэрыторыі еўрапейскіх краін падобнага мы не ведаем.

— Колькі нацыянальнасцяў сёлета будзе прадстаўлена на фестывалі?

— Сёлета ў Гродна прыедуць прадстаўнікі 35 нацыянальных культурных рэспубліканскіх аб'яднанняў. А, напрыклад, у першым фестывалі ў 1996 годзе іх

удзельнічала 11. Трэба адзначыць, што з кожным годам колькасць нацыянальных аб'яднанняў, якія жадаюць прадставіць сябе, павялічваецца. Прымаюць удзел у фестывалі лепшыя — пераможцы абласных, гарадскіх, раённых конкурсаў, якія дзякуючы сваім поспехам звярнулі на сябе ўвагу і атрымалі права выступаць у Гродне. На жаль, не ўсе, хто хацеў бы, — таму што ўсіх размясціць было б немагчыма. Сёлета 900 чалавек прымуць удзел на фестывалі ў Гродне, які адбудзецца 6–8 чэрвеня.

— А горад Гродна гатовы прыняць такую колькасць гасцей?

— Не так даўно было пасяджэнне рэспубліканскага аргкамітэта на чале з віцэ-прэм'ерам Анатолемам Тозікам, і праз відэасувязь ажыццяўляўся кантакт з кіраўніцтвам горада. Было заяўлена пра поўную гатоўнасць да прыёму людзей на вышэйшым узроўні. Важна ж не толькі запрасіць людзей, трэба яшчэ, каб кожны з іх ехаў дадому задаволеным і з добрымі ўражаннямі. Праца вялікая, але займаемца ёю мы ў супрацоўніцтве з Міністэрствам культуры і, галоўнае, з Гродзенскімі аблвыканкамамі і гарвыканкамамі. Фінансаванне ідзе з некалькіх крыніц, але асноўную долю на сябе бяруць гродзенцы.

— Вядома, хочацца пазнаёміцца з прадстаўнікамі дзяспар, якія пражываюць у Беларусі. Але ж ёсць і адваротны бок медала: беларусы, якія апынуліся за межамі роднай краіны. Беларускія замежныя дзяспары таксама чакаюць увагі да сябе. І, можа быць, на Фестывалі нацыянальных культур ад імя гаспадароў-беларусаў яны маглі б выступіць на радзіме?

— Ёсць сярод запрошаных і некаторыя асобы, і асобныя ка-

лектывы з-за мяжы, якія возьмуць удзел у фестывалі. Але такая мэта не фікцыя. Таму што ў наступным годзе ў нас павінен прайсці фестываль беларусаў замежжа. Калі пайсці па шляху надта шырокага ўдзелу беларусаў замежжа ў фестывалі ў Гродне, то ад гэтага пацярпяць прадстаўніцтва нацыянальных культурных аб'яднанняў, якія ёсць на тэрыторыі Беларусі (гэта мая думка). Горад не безразмерны, і фестываль мае пэўны фармат.

Можна ганарыцца гэтым святам, таму што на тэрыторыі еўрапейскіх краін падобнага мы не ведаем.

— Якія дзяспары з прадстаўленых у Рэспубліцы Беларусь найбольш зацікаўлены і актыўныя ў прасоўванні сваёй культуры?

— У нас усе цікавыя і працуюць з натхненнем. Але найбольш актыўныя беларускія ўкраінцы, рускія, польскае аб'яднанне, грузіны, азербайджанцы, карэйцы, дагестанцы, малдаване...

— У вас асабіста бывалі моманты моцных уражанняў на ранейшых фестывалях, калі, вы, напрыклад, нешта для сябе адкрывалі?

— Самае цікавае не фестывалі — гэта свята падворкаў. Там ёсць і дэманстрацыя нацыянальных страў, і выступленні калектываў. Калі праходзіш праз усе падвор'і, то заўважаеш, наколькі кожнае адрозніваецца ад іншых, зроблена таленавіта і з душой, пры гэтым не паўтараецца тое, што было паказана ў папярэдняй гады. Вылучыць нейкае адно ўражанне я не гатовы — вельмі разнастайны фестываль, багаты на цікавінкі. Проста гэта добрае свята. Сапраўднае.

Ларыса ЦІМОШЫК.

Карта-схема нацыянальных падворкаў.

Рэспубліканскі фестываль нацыянальных культур праходзіць на працягу двух гадоў. Пачынаецца ён у Мінску, сталіцы Беларусі. Потым мерапрыемствы фестывалю праводзяцца ў раёнах і абласцях краіны, а заключныя праходзяць у Гродне.

МЫ РАДЫ ВАС БАЧЫЦЬ!

Галоўны прыз фестывалю, па традыцыі, вырабілі шкловары з Бярозаўкі.

— Якія ўзнагароды чакаюць удзельнікаў фестывалю?

— Ужо традыцыйна нашым партнёрам з'яўляецца шклозавод «Нёман» з Бярозаўкі. Прычым галоўны прыз, якім ушаноўваюцца лаўрэаты фестывалю, ніколі не паўтараецца. Сёлета гэта ваза з фестывальнай эмблемай валожкі і гравіроўкай.

— Што пажадаеце гасцям, якія прыедуць на свята нацыянальных культур?

— Мы рады бачыць вас у нашым горадзе. І правядзіце час так, каб вам захацелася сюды вярнуцца і без фестывалю.

Барыс ПРАКОПЧЫК.

— Сёлета змяняем фармат правядзення фестывалю. Ідзём насустрач гараджанам, каб яны пасля працы змаглі ўбачыць адкрыццё свята. Таму праграма першага дня распачнецца ў 21 гадзіну з тэатралізаванага шэсця ўдзельнікаў фестывалю па вуліцах горада і будзе доўжыцца да

1 гадзіны 30 хвілін ночы. Яшчэ адна адметнасць у тым, што ў канцэртах першага фестывальнага дня мы практычна не задзейнічаем нашы нацыянальныя суполкі — няхай адпачываюць, атрымліваючы эмоцыі ад выступленняў прафесійных артыстаў з Беларусі і Расіі.

(Заканчэнне.
Пачатак на 5-й стар.)

— Такім чынам, фестываль — гэта не толькі расходы арганізатараў?

— Цяпер фестываль мінімальна фінансуецца з бюджэту — у асноўным прыцягваюцца спонсарскія сродкі фірм і арганізацый на партнёрскіх умовах. Пры гэтым ёсць дамоўленасці з шэрагам прадпрыемстваў аб продажы іх прадукцыі на такіх умовах, каб і ім было выгадна, і гораду. Шмат пакупнікоў, мяркую, будзе і ў «Горадзе майстроў», дзе самыя разнастайныя вырабы прапануюць рамеснікі. Што тычыцца творчай праграмы фестывалю, то на камерцыйнай аснове праводзіцца толькі свята гумару «Гродна — Масква — транзіт», а астатнія імпрэзы будуць для жыхароў і гасцей горада бясплатнымі.

— Кожнае свята нацыянальных культур у горадзе над Нёманам — гэта заўсёды нейкія сюрпрызы...

Тры пытанні з нагоды

Шматнацыянальная Гродзеншчына ЖЫВЕ ў МІРЫ І ЗГОДЗЕ

На пытанні «Звязды» адказвае начальнік галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Гродзенскага аблвыканкама Павел СКРАБКО.

Фота Яраслава ВАНЮКЕВІЧА.

пражываюць на тэрыторыі Беларусі. Вызначальным фактарам з'яўляецца дакладная і паслядоўная палітыка дзяржавы, накіраваная на ўмацаванне этнаканфесійнага міру і стабільнасці.

— Чым цікавым, адметным вызначаецца работа нацыянальна-культурных суполак?

— Гісторыя паселішчаў адных прадстаўнікоў «нетытульнай» нацыі налічвае шмат стагоддзяў, іншыя прыехалі да нас нядаўна, нават у апошнія гады. Прычыны, па якіх яны аказаліся на Гродзеншчыне, розныя, але наша краіна для іх стала другой радзімай, дзе гэтыя людзі вучацца, працуюць, бяруць шлюб, нараджаюць дзяцей, тут знаходзяцца магільні іх продкаў.

Прадстаўнікі 12 нацыянальных супольнасцяў стварылі ў вобласці 23 грамадскія аб'яднанні. Сярод іх 3 польскія, 6 літоўскія, 4 яўрэйскія, 2 украінскія, а таксама па адным аб'яднанні рускіх, татар, тара-башкіраў, чувашоў, азербайджанцаў, армян, грузінаў і цыганоў. Дзейнічаюць 6 дамоў палякаў, Літоўскі цэнтр культуры, адукацыі і інфармацыі. З аднаго боку, гэта імкненне быць у сваім нацыянальным асяроддзі, чуць родную мову і берагчы яе для сваіх дзяцей. З іншага — ствараюцца ўмовы для больш шырокага інфармавання суграмадзян пра сваю нацыянальную гісторыю, культуру. Нельга перадаць словамі пачуццё, якое ахоплівае прадстаўніка любой нацыянальнасці падчас сустрэчы з землякам. Спытайце, што ён адчувае ў гэты момант, і вам адкажуць: цяплом адразу павеяла, перад вачамі ў адзін момант з'яўляюцца дом, бацькі, браты і сёстры. І ў гэтым, пэўна, галоўнае, чаму людзі ствараюць нацыянальныя суполкі. Шануючы свае традыцыі і разам з тым узбагачаючы беларускую культуру.

Пры падтрымцы органаў улады нацыянальныя аб'яднанні ажыццяўляюць культурна-асветніцкія, адукацыйныя, дабрачынныя праграмы. Напрыклад, польскія суполкі праводзяць фестывалі нацыянальнай песні, калядных гуртоў, літаратурныя конкурсы і канферэнцыі, прысвечаныя творчасці Адама Міцкевіча і Элізы Ажэшкі, спартыўныя спаборніцтвы. Ужо традыцыйнымі сталі беларуска-польскія фестывалі «Артыстычныя сустрэчы «Беласток — Гродна», свята ў Гродзенскім раёне «Аўгустовскі канал у культуры трох народаў» (беларускага, польскага, літоўскага).

Грамадскія аб'яднанні яўрэйскага класіфікацыя пра адраджэнне і захаванне нацыянальнай самабытнасці яўрэйскага народа, дапамагаюць малазабяспечаным людзям. Члены «Рускага таварыства» праводзяць імпрэзы, прысвечаныя памяці расійскіх пісьменнікаў і паэтаў, яднанню народаў Беларусі і Расіі... На базе адукацыйных устаноў з удзелам грамадскіх аб'яднанняў створаны класы, факультатывы, гурткі па вывучэнні роднай мовы нацыянальных меншасцяў, іх культуры, традыцый, гісторыі.

— Якія кантакты наладжаны ў вобласці з беларусамі замежжа?

— У апошнія гады супрацоўніцтва з грамадскімі арганізацыямі беларускай дыяспары за мяжой надаецца асабліва ўвага. Пры гэтым нашы суайчыннікі могуць садзейнічаць прасоўванню інтарэсаў нашай краіны ў эканоміцы, культуры, турызме, іншых сферах. Таму для мясцовых органаў улады вельмі важна быць з беларусамі замежжа ў адной «звязцы»: адміністрацыйны раён Беларусі — грамадская арганізацыя суайчыннікаў. Такія кантакты наладжаны большасцю гаррайвыканкамаў вобласці, і ўжо ёсць станоўчыя вынікі. 9 раёнаў Гродзеншчыны супрацоўнічаюць з суполкамі беларусаў Расіі, 2 — Украіны, 9 — Літвы, 2 — Ізраіля, 2 — Польшчы. Прычым разам з дзяржаўнымі органамі ў гэтым кірунку дзейнічаюць і грамадскія аб'яднанні.

Барыс ПРАКОПЧЫК.

Год гасціннасці: вивучаем маршруты

НА СКРЫЖАВАННІ СУСВЕТУ

Наведаць горад над Нёманам,
каб знайсці гармонію ў сабе

Караткевічаў Хрыстос нездарма прызямліўся ў Гародні. Гэты горад сярод іншых вылучаецца самабытнасцю і самастойнасцю, нейкай асаблівай духоўнасцю і сваім рытмам жыцця, і нават людзі тут крышачку не такія, як у большасці беларускіх гарадоў. Памежнае становішча, змешванне культур, багатая гісторыя ператварылі Гродна ў своеасаблівае скрыжаванне Сусвету.

Горад, у якім хочацца жыць

Задумліва гляджу, як маленечкія тралейбусы збочваюць да велізарнага фарнага касцёла ў гонар святога Францішка Ксаверыя, і там іх паглынае, пэўна, яшчэ сярэднявечная вуліца, што цяпер мае назву Карла Маркса. Уяўляю, які пейзаж быў каля храма дзвесце гадоў таму і якім ён будзе яшчэ праз дзвесце... Дзіўна, але, здаецца, як бы ён ні змяняўся, парушыць яго гарманічнасць немагчыма. Як дзіўна і тое, якім чынам гэтая гарадзенская самабытнасць здолела захавацца ў досыць буйным і развітым абласным цэнтры.

Гродна жыве сваім насычаным жыццём, ад якога ў любы момант можна схавацца ў засені парку, каля замкавых сцен ці на ўзбярэжжы ракі.

Аб тым, што Гродна — еўрапейскі горад (мабыць, нават больш еўрапейскі за Мінск), сведчаць і мудрагелістыя архітэктурныя ансамблі часоў гарадзенскага старасты Антонія Тызенгаўза, і старажытныя мury касцёлаў, цэркваў і манастыроў, што выдатна ўпісваюцца ў сучаснае асяроддзе, і брукаванка на праезнай частцы, і ціхія маляўнічыя дворыкі... Нават у самым паветры ёсць адчуванне годнага спакою і велічы, якое, бадай, захавалася ад слаўных часоў Вялікага Княства Літоўскага, калі горад быў любімым прыстанішчам каранаваных асоб. А яшчэ ў Гродне аднолькава мірна суіснуюць беларуская, руская і польская мовы, што сведчыць пра высокую культуру, талерантнасць і адкрытасць тутэйшых жыхароў. Дарэчы, тут найвялікшая ў Беларусі колькасць прыватных мастацкіх галерэй, існуе школа кавальскага майстэрства...

У той жа час, апроч галерэй, музеяў і помнікаў старажытнасці,

у горадзе ёсць і шырокія праспекты, і буйныя гандлёвыя цэнтры, спартыўныя комплексы, гасцініцы, рэстараны, казіно, тэатры... Гродна жыве сваім насычаным жыццём, ад якога ў любы момант можна схавацца ў засені парку, ля замкавых сцен ці на ўзбярэжжы ракі. Для мяне, карэннай мінчанкі, Гродна — адзіны горад, у якім сапраўды хочацца жыць.

«Калабкі» і іншыя выгоды

Каб трапіць у Гродна з Мінска, можна скарыстацца паслугамі чыгункі (дарога зойме ад пяці да васьмі гадзін і будзе каштаваць 40–165 тысяч у залежнасці ад цягніка і тыпу вагона) або сесці на аўтобус ці маршруткі. Другі варыянт даражэйшы (ад 115 да 150 тысяч рублёў), але ўсяго 3,5 гадзіны — і вы ў найпрыгажэйшым з заходне-беларускіх гарадоў, ды і ходзіць аўтатрансарт вельмі часта — штогадзінна, а то і часцей, з раніцы да вечара.

Гродзенскі чыгуначны вакзал, што нядаўна перажыў рамонт, сапраўды стаў выглядаць больш прывабна, чым раней. Але з будынка чамусьці зніклі ўсе кавярні і кіёскі з ежай. Адзіным выратаваннем для галоднага турыста застаецца размешчаны крыху ўбаку ад вакзала кіёск-блінная «Калабкі», які працуе кругласутачна з адным перапынкам. Сапраўды, выбар бліноў, іх смак і кошт там выдатныя, набыць можна таксама і каву, гарбаты, пончыкі... Але прысесці з усёй гэтай смакатой няма дзе, калі не лічыць гранітнага парапета ды трох лавак. Аднак калі вы трапіце ў Гродна не вельмі рана і не надта позна і адыдзеце крыху

Проста так горад не адпускае. Напэўна, таму многія, хто прыязджае сюды на адзін дзень, застаюцца надаўжэй.

далей ад прывакзальнай плошчы, ён сустрэне вас дзясяткамі разнастайных рэстаранаў, кавярняў, піцэрыі і бараў на любы густ і кашалёк. Ёсць тут нават свая антыкаварня, дзе грошы наведвальнікі плацяць не за заказы, а за час, праведзены ў ёй.

Спыніцца ў горадзе таксама ёсць дзе: да паслуг прыезджых некалькі гасцініц, а для тых, хто аддае перавагу бюджэтнаму начлегу, нядаўна адкрыўся хостэл. Нумары на 4, 6 і 8 чалавек у ім каштуюць 11, 10 і 9 еўра адпаведна.

Прыехаць і... застацца

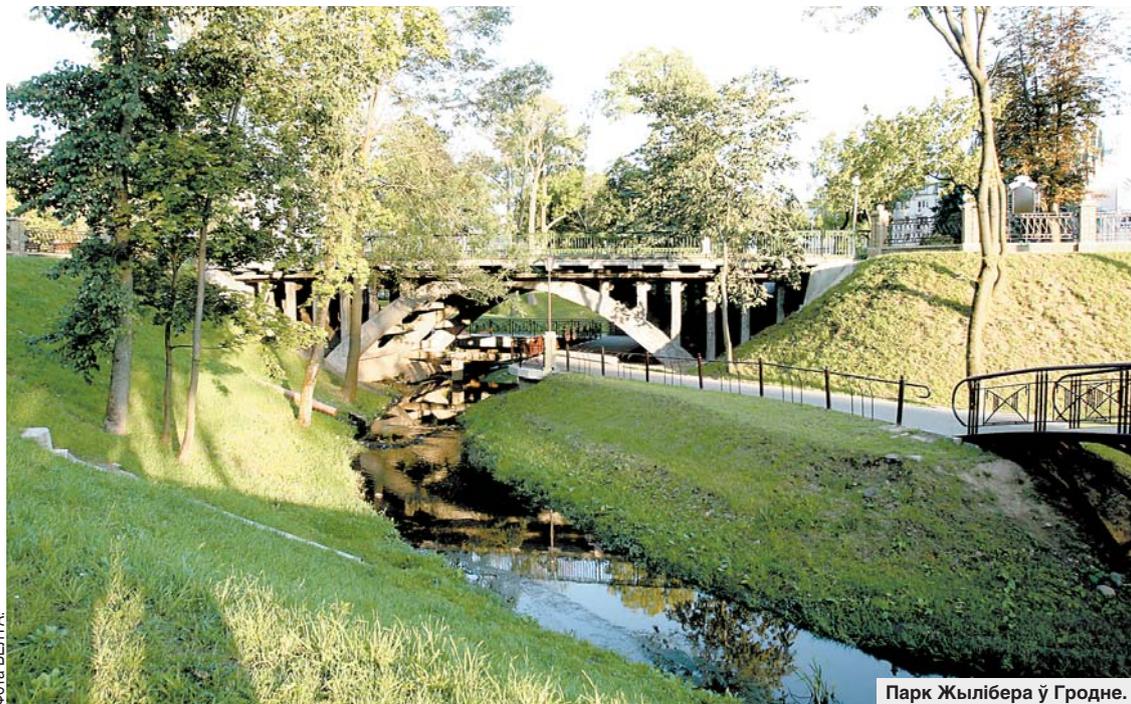
...Пяляем на крутых вузкіх брукаваных вулачках, і рэха адбіваецца ад муроў старажытных кляштароў, блукае ў арках, нечакана вынырае з завулкаў і знікае недзе ўдалечыні. Здаецца, яно здэсці побач і да яго можна дакрануцца, як дакранаешся да сцяны агароджы брыгцкага касцёла, але немагчыма дагнаць яго, колькі ні кружляй па ўтульных кварталах старога горада, якім дыкаеш — і не можаш надыхацца.

Не стану распавядаць пра гісторыка-культурныя каштоўнасці, якія можна паглядзець у старажытным горадзе, хоць едуць у Гродна многія перадусім для таго, каб наведаць Стары і Новы замкі, Каложу. Але тут не атрымаецца проста «паглядзець на славу тасць». Кожны будынак, кожная цагляна ў ім — гэта цэлая гісторыя, апавяданне, камедыя, драма, якую немагчыма не даглядзець да канца, не вывучыць дасканала і не перажыць. Проста так гэты горад не адпускае. Напэўна, таму многія, хто прыязджае сюды на адзін дзень, застаюцца надаўжэй.

Сёлета ж у Гродне варта пабываць яшчэ і таму, што горад абвешчаны культурнай сталіцай краіны: тут пройдзе каля 300 разнастайных мерапрыемстваў, адно з галоўных сярод якіх — X юбілейны фестываль нацыянальных культур — адбудзецца 6–8 чэрвеня. Зрэшты, упэўнена, горад над Нёманам і так з'яўляецца культурным цэнтрам — без усялякіх фармальнага абвешчанняў.

Дзіяна СЕРАДЗЮК.

Гродна.

Фота БЕЛТА.

Парк Жылібера ў Гродне.

Рускім у Беларусі дарагія ў першую чаргу тыя месцы, якія звязаны з імем вялікага паэта Аляксандра Пушкіна.

У Навагрудку ёсць магіла ўнука Аляксандра Сяргеевіча — Пятра.

Ён быў сынам старэйшага сына паэта — Аляксандра Аляксандравіча, палкоўніка, камандзіра 13-га гусарскага Нарваўскага палка, які ў той час быў раскватараваны ў гэтым гарадку.

У вёсцы Цялушы Бабруйскага раёна пахавана ўнучка Пушкіна, Наталля Вельмінава-Варанцова, адна з дачок ужо згаданага Аляксандра Аляксандравіча. Паводле сведчанняў сучаснікаў, яна добра малявала, была адукаванай і вывучала беларускую мову. Вельмінавы-Варанцовы пабудавалі ў вёсцы школу і царкву. Школа разбурана, а храм захаваны да нашага часу, дзейнічае і цяпер.

СПЯВАЙ, ДУША!

КАЖУЦЬ ПРАДСТАЎНІКІ РУСКАЙ ДЫЯСПАРЫ Ў МАГІЛЁВЕ

Самае цікавае, што магілёўскіх расіянаў на X Рэспубліканскім фестывалі нацыянальных культур у Гродне будзе прадстаўляць... беларускі калектыў «Івіца».

Але самі выканаўцы кажуць: маўляў, нічога дзіўнага ў гэтым няма, межы паміж рускімі і беларусамі вельмі ўмоўныя — прасцей сказаць, што ў народаў агульнае, чым рознае.

— Нас нават у Магілёве блытаюць з рускімі і цікавацца, з якога расійскага горада мы прыехалі, — усміхаецца Іна МУРАВЕЙКА, кіраўнік ансамбля. — У нашым рэпертуары шмат рускіх песень.

Народны вакальны ансамбль «Івіца» вядомы ў Магілёве сваімі

ўнікальнымі спевамі з элементамі чатырохгалосся і выкананнем а саррелла. Восем таленавітых людзей аддана ставяцца да традыцый славянскай культуры і фальклору і падаюць народныя спевы ў цікавай сучаснай апрацоўцы. Гэтую тэму яны з задавальненнем папулярныя на абласных, рэспубліканскіх і міжнародных конкурсах і фестывалях. Напрыклад, летась магілёўскі калектыў прадстаўляў Расію на свяце нацыянальных культур у Малдове.

— Мы зусім не адчуваем ніякай розніцы паміж нашымі нацыянальнасцямі, у нас агульная душа, кажа Іна.

Калі ў Магілёве ладзяцца святы з удзелам прадстаўнікоў розных нацыянальнасцяў, «Івіца» з задавальненнем спявае за братаўскі народ.

— Мы заўсёды звяртаемся да калектыву па дапамогу, запрашаем падчас розных гарадскіх святаў на наш падворак, — адзначае Алена АПІДОВІЧ, старшыня Магілёўскага гарадскога аддзялення Рэспубліканскага грамадскага аб'яднання «Русское общество». — Я сама руская, але ўжо даўно жыву ў Магілёве. І бачу, што мы з беларусамі — адна сям'я.

У грамадскай арганізацыі сёння 70 актыўных членаў, але, як кажа Алена Апідовіч, яны таксама не ўсе рускія. Наогул людзей, якім блізка руская культура і традыцыі, вельмі шмат. І не толькі сярод беларусаў. У конкурсах, якія ладзіць «Русское общество», актыўна ўдзельнічаюць прадстаўнікі іншых нацыянальнасцяў. Як, напрыклад, рускамоўная паэтэса з Азербайджана Аліна Талыбава.

— Інтэрэс да рускіх пісьменнікаў, кампазітараў, вядомых асоб вельмі вялікі, — падкрэслівае Алена Апідовіч. — Гэта відаць па тым, колькі чалавек наведваецца на нашы мерапрыемствы. Летась вялікі інтарэс у жыхароў Магілёва выклікалі нашы сустрэчы з нагоды 100-годдзя з дня нараджэння Сяргея Міхалкова і 80-годдзя — Яўгена Еўтушэнкі. Цяпер да пушкінскага юбілею мы рыхтуем цікавую праграму. У бабруйскай вёсцы Цялуша, дзе пахавана ўнучка паэта, адбудзецца свята. Прыемна, што яго вырашылі падтрымаць юныя мастакі магілёўскай школы № 2 — яны плануюць правесці там пленэр. А магілёўскае літаратурнае аб'яднанне «Ветэран» нават выда-

Алена АПІДОВІЧ (у цэнтры) з артыстамі, якія прадставяць рускую дыяспару на свяце ў Гродне.

Алена АПІДОВІЧ (у цэнтры) з артыстамі, якія прадставяць рускую дыяспару на свяце ў Гродне.

ла зборнік, прысвечаны вялікаму рускаму паэту. Ды што тут казаць, калі гісторыя прыводзіць шмат прыкладаў нашага братэрства? Усе мы ведаем расіянаў, якія дасягнулі поспехаў у Беларусі, і беларусаў, якія шмат чаго зрабілі для Расіі. Лічу, што свята ў Гродне — вельмі важная падзея, таму што аб'ядноўвае людзей усіх нацыянальнасцяў.

Як адзначыў кіраўнік яшчэ адной магілёўскай арганізацыі, «Рускі дом», Юры ВАЛАБУЕЎ, нацыянальныя грамадскія аб'яднанні ствараюцца не для таго, каб супрацьпаставіць культуры, а для таго, каб паказаць іх багацце іншым народам і нацыянальнасцям, якія жывуць побач.

Нэлі ЗІГУЛЯ.

ЛІТОЎСКІ «АКЦЭНТ»

Літоўцы — не самая шматлікая нацыянальная дыяспара на Гродзеншчыне, аднак менавіта яны стварылі ў вобласці найбольшую колькасць грамадскіх суполак — 6

Старэйшай з іх, аб'яднанню «Тэвінэ» (Радзіма), у наступным годзе споўніцца 20 гадоў. Былых суграмадзян па ВКЛ і СССР цяперашняя дзяржаўная мяжа раздзяліць не павінна, і беларуска-літоўскае супрацоўніцтва сёння развіваецца даволі дынамічна — у эканоміцы, турызме, ажыццяўленні сумесных міжнародных праектаў у самых розных сферах. Добрасуседскім адносінам садзейнічаюць і грамадскія суполкі літоўцаў у нашай краіне.

Напрыклад, аб'яднанне «Тэвінэ» дапамагае сваім сябрам у Літве ў арганізацыі экскурсій па Беларусі (Гродна,

Нясвіж, Мір, Навагрудак, Ліда...). Восем зусім нядаўна прыежджала вялікая група турыстаў з Вільнюса, многія з якіх былі ў нас упершыню пасля распаду Савецкага Саюза.

Гродзенскія літоўцы ходзяць у касцёл Святой Брыгіты, дзе па нядзелях адбываецца набажэнства на літоўскай мове, спяваюць там у хоры. Пры аб'яднанні «Тэвінэ» дзейнічае нядзельная школа для ўсіх, хто хоча ведаць літоўскую мову: у адной групе — дзеці, другая — для дарослых. Урокі бясплатныя, Літва фінансуе расходы на паездкі і працу настаўнікаў, якія па нядзелях прыежджаюць у Гродна. Цяпер ёсць ваарыянт, што выкладаць будзе мясцовая жыхарка, якая добра ведае літоўскую мову.

Літоўцы — «старажылы» свята нацыянальных культур у горадзе над Нёманам, а іх фестывальны падворак ужо традыцыйна размяшчаецца каля Старога замка. Па словах старшыні аб'яднання «Тэвінэ» Антанаса ЮАДАЙЦА, сёлета падворак будзе ўпрыгожаны чатырма сцягамі — беларускім, літоўскім, з сімваламі фестывалю, а таксама вытворча-тэхналагічнага комплексу «Хімвалакно» ААТ «Гродна Азот».

— Гэта спонсар нашага падворка, якому мы вельмі ўдзячны за дапамо-

гу. На прадыямстве зрабілі сцэну, сталы і лаўкі, дапамагаюць транспартам. Нароўні з нашым аб'яднаннем перажываюць, каб літоўскі падворак выглядаў дастойна, — кажа Антанас ЮАдайца.

Літоўцы — «старажылы» свята нацыянальных культур у горадзе над Нёманам, а іх фестывальны падворак ужо традыцыйна размяшчаецца каля Старога замка.

Зразумела, што на падворку літоўцаў адбудзецца дэгустацыя іх знакамітага нацыянальнага прадукту — сыру. І, безумоўна, падрыхтавана цікавая творчая праграма. Напрыклад, жыхаркі Гродна Анэла і Далэ Грэцкія, маці і дачка, пакажуць свае рукадзельныя вырабы (вышыўка, вязанне). А калектывы народнай літоўскай музыкі прыедуць на фестываль не толькі з Літвы, але і з Польшчы. Разам з імі не дазволіць засумаваць наведвальнікам падворка і дзіцячая музычная капэла агульнаадукацыйнай школы з літоўскай мовай навучання ў вёсцы Пеляса Воранаўскага раёна. Дарэчы, паведаміў дырэктар школы, старшыня грамадскага аб'яднання літоўцаў «Гімціне» (Айчына) Іван Мацюлевіч, неўзабаве пасля фестывалю ў Гродне чакаецца яшчэ адна творчая паездка. Два школьныя гурты (дзяцей і настаўнікаў) запрошаны на фестываль літоўскай нацыянальнай песні ў Вільнюс.

Барыс ПРАКОПЧЫК.

Літоўцы адзначаюць Дзень незалежнасці (16 лютага), Дзень аднаўлення літоўскай дзяржаўнасці (11 сакавіка), Дзень маці (першая нядзеля мая), Дзень каранавыі Міндоўга (6 ліпеня). Найбольш шырока літоўская абшчына адзначае Дзень Міндоўга, вялікага князя ВКЛ. У літоўцаў ёсць прымаўка: «Як знайшлі — так і пакінулі», — якую можна трактаваць як адданасць звычаям. Тыя святы, якія на працягу стагоддзяў адзначалі іх продкі, адзначаюць і яны самі. У першую чаргу гэта датычыцца Каляд, Вялікадня, Дня памінення памерлых, свята Трох Каралёў і іншых.

ШЫКОЎНЫЯ БАНДУРЫСТКІ

Яшчэ ў канцы 1990-х, калі ў Крыме стала вельмі неспакойна жыць, Наталля Якса з маленькім дзіцем на руках вырашыла пакінуць родную зямлю і пераехаць у Беларусь

Забываць пры гэтым свае ўкраінскія карані не збіралася, і таму ў Ветцы, куды перабралася на пастаяннае месца жыхарства і працы (у Dome культуры), практычна адразу

заснавала калектыў «Вербиченька». Дарэчы, такую ж назву калісьці меў і яе музычны ансамбль у Крыме. Так, у 40 гадоў, пачалася яе новая кар'ера на беларускай зямлі.

Народны ансамбль бандурыстаў «Вербиченька».

Спачатку калектыў складаўся з трох чалавек, якія мелі музычную адукацыю і валодалі іграй на нацыянальным украінскім музычным інструменце — бандуры. З часам склад калектыву павялічыўся: былі ўтвораны вакальная і інструментальная групы. Рэпертуар ансамбля «Вербиченька» складаюць украінскія і беларускія песні. Бандурысткі не адразу атрымалі прызнанне, але ж цяпер іх добра ведаюць і часта запрашаюць на самыя розныя святы.

Фестываль — сур'ёзнае мерапрыемства, для ўдзелу ў якім творчым калектывам неабходна было прайсці раённыя і абласныя адборачныя туры. Веткаўскі калектыў з гонарам прадстаўляе свой родны горад і Гомельшчыну ўвогуле.

— Хаця ў калектыве толькі тры этнічныя ўкраінкі, астатнія члены калектыву спраўляюцца — у тым ліку з украінскай мовай, якая мае свае асаблівасці «мяккага» вымаўлення, — гаворыць Наталля Аляксандраўна. — Калі спяваем паўкраінску, мы выпраўляем беларускі акцэнт. Ён ёсць як калісьці быў мой украінскі — пры тым, што я імкнулася добра спяваць беларускія песні і старанна асвойвала правільнае вымаўленне «ў». Не адразу, але ж атрымалася.

Наталлі вельмі падабаецца атмасфера Рэспубліканскага фестывалю нацыянальных культур у Гродне. Народны калектыў «Вербиченька» прымае ў ім удзел з 2002 года і практычна кожны раз становіцца лаўрэатам. Гэта невыпадкова, бо спецыялісты называюць іх узровень выканання не інакш як «шыкоўны».

Фестываль — сур'ёзнае мерапрыемства, для ўдзелу ў якім творчым калектывам неабходна было прайсці раённыя і абласныя адборачныя туры. Веткаўскі калектыў з гонарам прадстаўляе свой родны горад і Гомельшчыну ўвогуле. Трэба адзначыць, што сёлета яе будзе прэзентаваць творчая дэлегацыя ў складзе прадстаўнікоў 14 нацыянальнасцяў. Год ад года іх колькасць павялічваецца, як і колькасць намінацый, у якіх будуць здзіўляць глядачоў.

Прынамсі, аб навічках Рэспубліканскага фестывалю нацыянальных культур з Гомель-

Украінцы, што жывуць у Беларусі, акрамя агульных з намі рэлігійных і грамадзянскіх святаў, адзначаюць Дзень незалежнасці Украіны (24 жніўня), Дзень саборнасці (22 студзеня), Дзень нараджэння Тараса Шаўчэнкі, Дзень вызвалення Украіны, Дзень маці.

Найбольш шырока з гэтых святаў адзначаецца Дзень нараджэння Тараса Шаўчэнкі, які для кожнага ўкраінца значыць больш, чым проста пісьменнік. Яго імя даўно стала своеасаблівым сімвалам нацыянальнай культуры. Украінская кухня здаўна славіцца сярод славянскіх кухняў, а некаторыя стравы (напрыклад, баршчы і варэнікі) вядомы ва ўсім свеце. Як, дарэчы, і ўкраінскія пампушкі. Увогуле ўкраінцы любяць вырабы з цеста: палянцы, галушкі, шулікі, лемішкі, грчанікі, вергуны...

шчыны. Сёлета англічан у Гродне прадставіць сямейны дуэт з Рагачова — Алена і Джон Нат. Выкананнем грузінскага танца паспрабуе ўсіх здзівіць Хрысціна Цергалава. Італьянская песня прагучыць з вуснаў васьмігадовага Рафаэля Пападыя. Марына Шчарбакова, якая будзе прадстаўляць цыганскую дыяспору, падрыхтавала свае ўнікальныя мастацкія скураныя вырабы, крымскі татарын Ленмар Асману будзе дэманстраваць нацыянальную кухню свайго народа. А Зайнабдзін Абдулаеў запэўнівае, што ўсіх здзівіць сваім прыгожым узбекскім строем.

Ірына АСТАШКЕВІЧ.

Азербайджанцы, якія жывуць у нашай краіне, апроч беларускіх святаў заўсёды адзначаюць нацыянальныя: Дзень Рэспублікі (28 мая), Дзень нацыянальнага ратавання азербайджанскага народа (15 чэрвеня), Дзень дзяржаўнай незалежнасці (18 кастрычніка), Дзень Дзяржаўнага сцяга (9 лістапада), Дзень Канстытуцыі (12 лістапада), Дзень нацыянальнага адраджэння (17 лістапада), Дзень салідарнасці азербайджанскага свету (31 снежня). Вялікую ролю ў жыцці азербайджанцаў адыгрываюць і рэлігійныя святы — Курбан-Байрам, Ураза-Байрам, Ашура і Наўруз.

Лале з мамай.

НА ФЕСТИВАЛІ НАЦЫЯНАЛЬНЫХ КУЛЬТУР У ГРОДНЕ ШАРКАЎШЧЫНСКІ РАЁН БУДЗЕ ПРАДСТАЎЛЯЦЬ АЗЕРБАЙДЖАНКА ЛАЛЕ ГУЛІЕВА

«БЕЛАЯ РУСЬ» АД АЗЕРБАЙДЖАНКІ ЛАЛЕ

Нарадзілася Лале (дарэчы, на беларускую мову яе імя перакладаецца як «мак») у Беларусі. Дзяўчына скончыла Слабадскую сельскую школу, у якой усе прадметы выкладалі на беларускай мове. Лале яшчэ ведае французскую, нямецкую, арабскую, іранскую і ўкраінскую мовы. Першыя дзве з пералічаных вучыла ў школе, астатнія вывучыла сама.

— Мае бацькі пераехалі на пастаяннае месца жыхарства з Азербайджана ў Беларусь у 1991 годзе, калі пачаліся сумна вядомыя падзеі ў Нагорным Карабаху. А ўжо праз некалькі гадоў у Шаркаўшчынскім раёне нарадзіліся мой брат Ільяс і я. У выніку я — беларуская азербайджанка, — расказвае прыгажуня.

Паводле яе слоў, бацькі не шкадуць аб тым, што наша краіна стала для іх другім домам. Пажадалі пасяліцца менавіта ў Беларусі, бо тут служыў у арміі дзядуля Лале і Ільяса Мурсал Гуліеў, жылі знаёмыя...

Беларусы сустрэлі перасяленцаў з далёкай краіны вельмі гасцінна: кіраўніцтва калгаса «Іскра» — цяпер ААТ «Васюкі» — выдзеліла жыллё, зямлю і карову. Доўга не зацягваючы, уладкавалі на працу.

Дружная азербайджанская сям'я ў вёсцы нічым не адрозніваецца ад іншых. Хіба што Гуліевых часам ставяць у прыклад. Іх дом — адзін з самых прыгожых, падворак заўсёды дагледжаны. Трымае сям'я аж трох кароў, свінак і курэй. Агарод дае доб-

ры ўраджай. У іх доме заўсёды рады гасцям.

Лале цудоўна спявае як на роднай азербайджанскай, турэцкай (яе дальняя сваякі — туркі), так і на беларускай

Удзел у гродзенскім фэсце для Лале — магчымасць прадставіць культуру і традыцыі азербайджанскага народа. Яна даўно хацела на свае вочы пабачыць адзін з найпрыгажэйшых гарадоў нашай краіны, пазнаёміцца з цікавымі людзьмі.

і рускай мовах. З беларускіх выканаўцаў вельмі любіць Анжэліку Агурбаш. Збіраецца выканаць у Гродне яе песню «Белая Русь». Лале мае добры вопыт выступленняў: у школе, каледжы...

Вядома, як можна браць удзел у фэсце нацыянальных культур і не пачаставаць стравамі нацыянальнай азербайджанскай кухні? Тым больш што Лале цудоўна кухарыць, як і яе мама. Землякам з Шаркаўшчынскага раёна, якім пашанцавала пакаштаваць на смак іх стравы, вельмі падабаюцца долма (нагадваюць нашы галушкі. — Аўт.) і салодкая пахлава.

Удзел у гродзенскім фэсце для Лале — магчымасць прадставіць культуру і традыцыі азербайджанскага народа. Яна даўно хацела на свае вочы пабачыць адзін з найпрыгажэйшых гарадоў нашай краіны, пазнаёміцца з цікавымі людзьмі.

Аляксандр ПУКШАНСКІ.

Паводле вынікаў перапісу 2009 года, 83,7% жыхароў нашай краіны — беларусы, 16,3% насельніцтва прадстаўляюць больш за 140 нацыянальнасцяў.

«БУДУ СУМАВАЦЬ ПА ВАШАЙ КРАІНЕ»

Казахі на Беларусі адзначаюць беларускія святы і святы сваёй гістарычнай радзімы: Дзень Канстытуцыі (30 жніўня), Дзень Рэспублікі (25 кастрычніка), Дзень незалежнасці (16 снежня) і Дзень абаронцаў Бацькаўшчыны (7 мая). Адно з любімых святаў — Наўрыз (21-22 сакавіка). Кожную вясню казахская суполка абавязкова збіраецца разам, ладзяцца канцэрт і застолле, да якога загадзя гатуюць плоў з сямі кампанентаў — наўрыз-кажэ. У беларускіх казахаў ёсць яшчэ адно свята, якога няма ні ў адным календары і якое яны адзначаюць кожны год у ліпені. Гэта свята называецца Шанырак, што ў перакладзе з казахскай азначае «Купал юрты». Само паняцце «шанырак» сімвалізуе ўтульнасць і сямейны ачаг, і гэтае свята аб'ядноўвае ўсіх казахаў, якія жывуць на Беларусі, членаў іх сем'яў і сяброў у адну вялікую сям'ю.

**КАЙРАТ ТАСБУЛАТАЎ —
ВЫСОКІ, ПАДЦЯГНУТЫ
ХЛОПЕЦ,
СТАНОВІШЧА АБАВЯЗВАЕ:
ЁН КУРСАНТ 5 КУРСА
ВАЕННАЙ АКАДЭМІІ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

Як жа апынуўся хлопец з далёкага Казахстана ў Беларусі? Гісторыя самая звычайная. Паступаў у ваеннае вучылішча Санкт-Пецярбурга, але, на жаль, не хапіла бала, каб стаць курсантам. Разам з тым, вынікі ўступных іспытаў былі добрыя, і яму прапанавалі ваенныя ўстановы ў розных гарадах Расіі, у тым ліку Пензы, Ніжняга Ноўгарада. Але ён паехаў у Беларусь.

Кайрат ТАСБУЛАТАЎ уручае пасведчанне курсанта земляку-першакурсніку

—МОЙ дзядзька ў часы Савецкага Саюза служыў у арміі разам з прадстаўнікамі розных нацыянальнасцяў. Ён часта ўгадваў саслужыўцаў-беларусаў, — распавёў Кайрат. — Акрамя таго, я чуў, што Беларусь вельмі «зялёная» краіна, з блакітнымі азёрамі, празрыстымі рэкамі, чыстымі гарадамі і вёскамі. Падчас асваення цаліны многія вашы суайчыннікі прыехалі ў Кустанай ды так і пусцілі тут карані. У мяне сярод суседзяў — рускія, украінцы, беларусы.

Кайрат Тасбулатаў, так бы мовіць, вайсковец са стажам. Пасля чацвёртага класа 11-гадовы хлопчык паступіў у Рэспубліканскую школу Жас Улан (кшталту нашага сувароўскага вучылішча), якую закончыў у 2008-м. Гэтую ўстанову, дарэчы, у 1999 годзе адкрывалі Прэзідэнт Казахстана Нурсултан Назарбаеў і Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка.

— Які характар беларуса? — паўтарае маё пытанне хлопец. — Ад казахскага, вядома ж, адрозніваецца. У вас свой славянскі менталітэт, тэмперамент. Але ў Беларусі вельмі добразычлівыя людзі.

— Паступіў самастойна, нягледзячы на вялікі конкурс, як, у прынцыпе, і сюды, у Ваенную акадэмію, — адзначыў мой суразмоўца. — Усяго ж тут вучыцца 47 землякоў. Жывём дружна, адной сям'ёй разам з беларусамі, курсантамі іншых нацыянальнасцяў, удзельнічаем у самадзейнасці, разнастайных святах. Літаральна за адзін семестр можам даць больш за 15 канцэртаў. А пачынаў я з сучасных танцаў: брэйк, хіп-хоп. Прыкмеціла мяне наш культурарганізатар Ніна

Адамаўна, запрасіла ў мастацкую самадзейнасць. Затым я захапіўся відэапастаноўкамі. Манцірую кліпы на ваенна-патрыятычную тэматыку. Усе песні — аб вернасці і адданасці Радзіме, подзвігах нашых дзядоў у гады Вялікай Айчыннай вайны, сучаснай арміі, войнах-інтэрнацыяналістах.

Незабыўныя ўражанні ў Кайрата пакінуў VII міжнародны фестываль «Песні, якія нас аб'ядноўваюць», дзе ўдзельнічала каля 10 краін. У конкурсе вакалістаў дуэтам з сябрам яны выканалі песню і ўзялі прыз глядацкіх сімпатый, паколькі твор быў свой, аўтарскі — пра Беларусь і Казахстан. Акрамя таго, разам з курсантамі акадэміі ён выступае ў тэлевізійным конкурсе ваеннай песні «Звезда».

Для Кайрата Тасбулатава ўдзел у Міжнародным фестывалі нацыянальных культур у Гродне — не толькі вялікая адказнасць. «Гэта для мяне — хвалючы момант. Але як бы ні хваліваўся, за плячыма значны вопыт выступленняў: на сцэне я з другога курса, — прызнаўся курсант. — Мы арганізавалі тры: я, Ерсултан і адзін з першакурснікаў.

Наогул жа, хлопцы спяваюць як па-казахску, так і па-руску. На беларускай мове не спрабавалі: цяжкавата. А вось на беларускую тэматыку — колькі заўгодна. Спявак Саша Нэма выконвае песню «Я — бульбаш, я — бульбаш». Самадзейныя артысты перарабілі яе на свой лад «Я казах, ты — бульбаш» і праспявалі разам з беларускім сябрам.

— Беларускую мову я крыху разумею, — кажа Кайрат. — Калі еду ў грамадскім транспарце і хтосьці размаўляе на ёй, то ўнікаю ў сэнс. Мабыць, на падсвядомым, інтуітыўным узроўні. У маёй краіне ніхто не прымушае вывучаць рускую ці казахскую мовы. Ведаю шмат славянскіх сем'яў, у якіх дзеці ходзяць у казахскую школу, і наадварот.

— А вашы традыцыі, абрады падобныя на беларускія? — пацікавілася ў хлопца.

— У кожнай нацыянальнасці свой густ, характар. У нас вельмі шануецца такое свята, як Наўруз. Людзі адпачываюць тры — чатыры дні, гатуюць нацыянальныя стравы, сустракаюцца сем'ямі. Але ніхто не напіваецца. На плошчах ладзяцца разнастайныя мерапрыемствы.

— Кайрат, ці бывалі вы ў беларускай вёсцы?

— Заўсёды марыў пабываць. На жаль, не даваўся. Але маці майго сябра запрашае ў госці, абяцае пачаставаць нацыянальнымі стравамі. Я спрабаваў толькі дранікі. Іх усюды гатуюць па-рознаму, але вельмі смачна.

— Які характар беларуса? — паўтарае маё пытанне хлопец. — Ад казахскага, вядома ж, адрозніваецца. У вас свой славянскі менталітэт, тэмперамент. Але ў Беларусі вельмі добразычлівыя людзі. Тут лёгка знайсці сяброў. За пяць гадоў у мяне з'явілася шмат аднадумцаў ва ўсіх раёнах горада: ёсць каму патэлефанаваць, з кім сустрэцца. Мне нават шкада адсюль ад'язджаць. Адназначна, буду сумаваць па Беларусі, знаёмых, акадэміі, якая за гэты час стала другім домам.

Праўда, каханне Кайрат у Беларусі не знайшоў. У Казахстане таксама няма нявесты. Як растлумачыў, лёс ваеннага нялёгка. І гэты шлях змога прайсці моцная характарам і духам спадарожніца.

Выпускніка размеркавалі на службу ў Астану. Няўжо правінцыяльныя нявесты не праяўляюць цікавасць да без трох тыдняў лейтэнанта, які будзе служыць у сталіцы?

У адказ ён толькі ўсміхаецца:

— Пры знаёмстве мае равесніцы часта задаюць пытанне: «Дзе ты будзеш служыць?» Зразумела, што нешта прыкідва-

юць на перспектыву... У нашых бацькоў, дзядуляў з бабулямі ўсё было інакш, больш шчыра. Скажа дзядзька: «Прыйду на спатканне ў восем», — так яно і будзе. А цяпер усё вельмі хутка адбываецца: сёння пазнаёміліся — заўтра разбегліся...

Спявак Саша Нэма выконвае песню «Я — бульбаш, я — бульбаш».

Самадзейныя артысты перарабілі яе на свой лад «Я казах, ты — бульбаш» і праспявалі разам з беларускім сябрам.

Напрыканцы размовы Кайрат прызнаўся, што Беларусь стала для яго другім домам. Але ж і па родных сумуе, хочацца часцей іх бачыць, дапамагаць у хатніх справах. Разам з бацькамі жыве і дзядуля. Да яго, як старэйшыны сям'і, асаблівае, паважлівае стаўленне, бо ён валодае багатым жыццёвым вопытам, мудрасцю, да яго прыслухоўваюцца: дрэннага не парайць. У нас жа, як зазначыў Кайрат, розныя адносіны да пажылых людзей, асабліва гэта відаць у грамадскім транспарце: не кожны з маладых саступіць месца. На думку Кайрата, павага павінна быць як да старэйшых па ўзросце, так і да тых, хто слабейшы за цябе. Ён ніколі не адвернецца да акна, калі перад ім стаіць жанчына ці нават дзяўчынка, заўсёды ветліва запрасіць прысесці. Сапраўдны афіцэр!

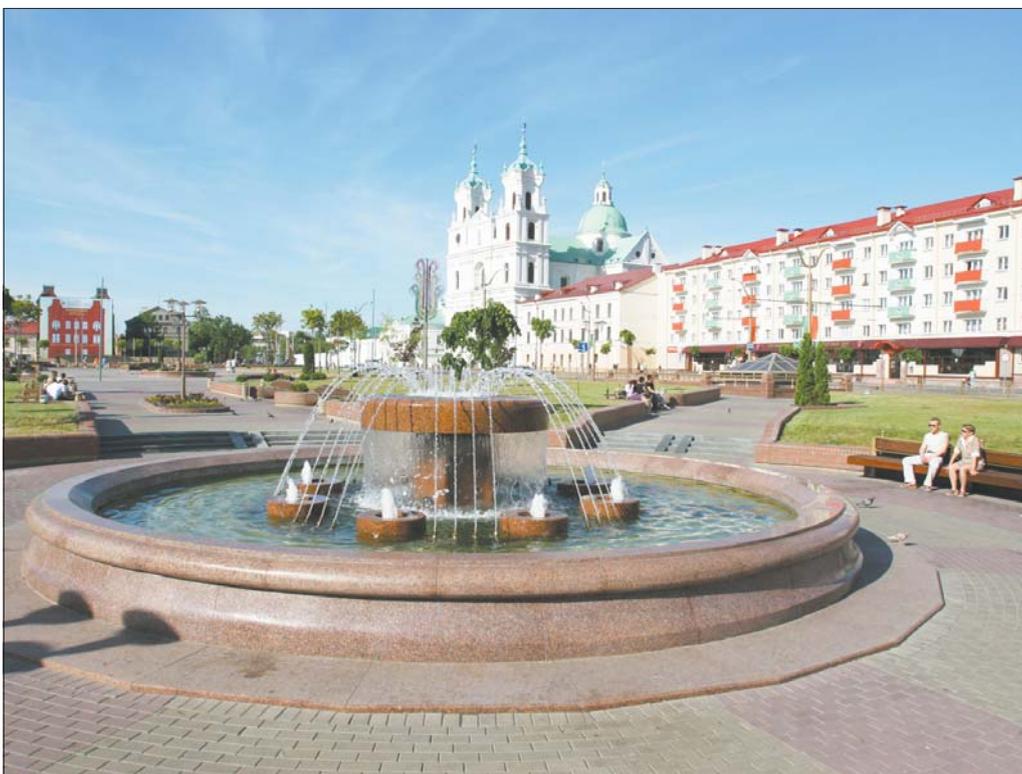
Ці думае ён дарасці да генерала?

— Гэта вельмі складана з маймі спецыяльнасцю, але дрэнны той салдат, які не марыць пра гэта.

Таццяна ЛАЗОЎСКАЯ.

Першы фестываль нацыянальных культур у Беларусі быў праведзены ў 1996 годзе. У ім прыняло ўдзел 11 нацыянальна-асветніцкіх таварыстваў: украінскае, рускае, польскае, яўрэйскае, татарскае, армянскае, малдаўскае, літоўскае, азербайджанскае, карэйскае і нямецкае.

Пры нацыянальных аб'яднаннях створана больш за 60 школ выхаднога дня, у якіх сваю мову, гісторыю і культуру вывучаюць каля 5 тыс. чалавек 14 нацыянальнасцяў. Універсітэты ў Гродне, Брэсце, Мінску рыхтуюць выкладчыкаў літоўскай, польскай, украінскай моў.

У краіне зарэгістравана больш за 180 грамадскіх аб'яднанняў 26 нацыянальных супольнасцяў, у тым ліку са статусам рэспубліканскіх і міжнародных. Шчыльна супрацоўнічаючы з мясцовымі і рэспубліканскімі органамі ўлады, этнакультурныя аб'яднанні атрымліваюць пастаянную фінансавую, правую і арганізацыйную падтрымку з боку дзяржавы.

У 2010 годзе нацыянальна-культурныя аб'яднанні пачалі ўдзельнічаць у праекце пошуку месцаў захавання і фарміравання спіса салдат (сваіх нацыянальнасцяў), якія пахаваны на тэрыторыі Беларусі.

У рытмах Рамэн

Цяпер у горадзе пражывае больш за трыста чалавек цыганскай нацыянальнасці. Сярод іх можна вылучыць сям'ю Базылевічаў. Некалі іх дзед быў цыганскім баронам. Яго лічылі мудрым і справядлівым, а сям'я карысталася заслужаным аўтарытэтам. Паважалі ў Гарадку і сыноў дзеда. А цяпер эстафету падхапілі ўнукі. Сярод іх — Руслан БАЗЫЛЕВІЧ, кіраўнік аматарскага аб'яднання «Рытмы Рамэн», якое ўжо другі год існуе пры мясцовым Доме культуры.

Усе браты і сёстры Руслана атрымалі адукацыю, працуюць у розных галінах народнай гаспадаркі. Сам жа Руслан Мікалаевіч, паводле слоў дырэктара Дома культуры Міхаіла ШЫКУНЦА, музыкант-самавучка рэдкага таленту. Можна іграць практычна на любым інструменце, валодае цудоўным сыхам і пачуццём рытму.

А гісторыя стварэння гэтага ансамбля асабліва. Да яе мае дачыненне нават... раённая пракуратура. Некалькі гадоў таму ў Давыд-Гарадку пачасці-

За адрэзак часу, большы за паўстагоддзя, яны трывала аселі ў Давыд-Гарадку, абзавяліся жыллём і амаль што забыліся пра качавое жыццё сваіх продкаў

ліся выпадкі правапарушэнняў з удзелам прадстаўнікоў цыганскай дыяспары. З гэтай нагоды тут праходзілі розныя нарады, выязныя пасяджэнні. Пракуратура парэкамендавала больш прыцягваць цыганскае насельніцтва, асабліва моладзь, да грамадскага жыцця. Вось дырэктар ДК і вырашыў паспрабаваць стварыць цыганскі калектыў мастацкай самадзейнасці. Тым больш што Руслана даўно і добра ведаў, чуў, як выдатна спяваюць яго сваякі і супляменнікі. Што называецца, кінулі кліч, на які адгукнулася 12 дзяцей і падлеткаў ва ўзросце ад сямі да 16 гадоў. Нават некалькі так званых «цяжкіх» падлеткаў удалося прыцягнуць да заняткаў самадзейнасцю. Праўда, яны не адрозніваюцца дысцыплінай у наведванні рэпетыцый, але вальныя здольнасці, несумненна, маюць.

Цікавінкай ансамбля вырашылі зрабіць цыганскую культуру — тое, што не вельмі добра вывучана і апісана. Зварнуліся да фальклору, запісалі песні-ўспаміны бабуль. Знайшлося шмат цікавага. Напрыклад «Ско-

кі на круг». На любым вяселлі, хрысцінах, нават на вяселлі ў цыганскай кампаніі да гэтага часу ёсць своеасаблівае спаборніцтва па танцах паміж хлопцамі і дзяўчатамі, мужчынамі і жанчынамі: хто каго пераскача. Гэта свайго роду абрадавы танец. Яго і паказалі «Рытмы Рамэн» на абласным конкурсе-аглядзе, які праходзіў у Маларыце. Відавочна, журы нумар спадабаўся, калі аб'яднанне запрасілі на свята ў Гродна.

— Уключэнне ў спіс выступоўцаў на Рэспубліканскім фестывалі нацыянальных культур стала падзеяй для нашага зусім маладога калектыву, — сказаў Руслан Базылевіч. — І вядома, гэта стане вялікім стымулам для дзяцей, каб удасканальваць песеннае і танцавальнае майстэрства. Усе рыхтуюцца, усе хваляюцца, але спадзяюцца паказаць сваё мастацтва на ўзроўні.

Як заўважыў Руслан Мікалаевіч, нават выступленне на абласным аглядзе было само па сабе высокай адзнакай пачаткоўцам. Асабліва не спадзяваліся, што іх аб'яваць дастойнымі ўдзелу ў гродзенскім фэсце. А калі гэта

здарылася, найперш вырашылі справіць добрыя касцюмы. Кіраўнік ансамбля, дырэктар ДК спачатку папрасілі бабуль дастаць свае строі з куфэркаў, затым заселі ў інтэрнэце ў пошуках ідэй і, нарэшце, выдалі эскізы касцюмаў для «рытмаўцаў». Заказ узялася пашыць Пінская фабрыка мастацкіх вырабаў. Грошы выдзеліў Столінскі аддзел культуры. І за тры дні да фестывалю артыстам удалося прымераць новае канцэртнае адзенне.

Рэпетыцыі праходзяць кожны дзень. У ансамблі выступае малодшая дачка Руслана Мікалаевіча, а таксама дзеці блізкіх і далёкіх сваякоў. За юных артыстаў у Давыд-Гарадку будзе перажываць шматлікая радня, суседзі, знаёмыя. Гэта ж першыя іх сапраўдныя гастролі.

Хоць досвед выступлення на сцэне перад вялікай колькасцю глядачоў «Рытмы» маюць. У Міжнародны дзень цыгану 8 красавіка ў Давыд-Гарадку прайшоў вялікі канцэрт. Было шмат гасцей. «Рытмы Рамэн» публіка ўспрыняла з вялікай цеплынёй.

Святлана ЯСКЕВІЧ.

Столінскі раён.

Сярод любімых святаў, да якіх цыганы рыхтуюцца загодзя і старанна, — Вялікдзень і Каляды. Звычайна малодшыя прыходзяць у госці да старэйшых, збіраюцца ўсёй вялікай сям'ёй. Абавязкова адзначаецца Радаўніца. 3 грамадзянскіх святаў адзначаюцца Новы год, 8 Сакавіка і асабліва Дзень Перамогі, бо ў час вайны цыганскі народ вельмі пацярпеў ад генацыду.

Раней цыганскія дзяўчаты выходзілі замуж у 14, і ў 12 гадоў, цяпер у асноўным у 17-18, хаця бываюць і выключэнні. У ранейшыя часы не прынята было пытацца ў дзяцей наконт шлюбу. Прыходзіў час, бацькі выбіралі сыну нявесту, дамаўляліся з яе бацькамі і ладзілі вяселле. У апошнія дзесяцігоддзі сітуацыя крыху змянілася.

Паводле слоў цыгану, сёння ў Беларусі толькі каля 40% шлюбаў адбываюцца па рашэнні бацькоў, без уліку меркавання дзяцей.

Але згода бацькоў пры ўступленні ў шлюб абавязковая.

Пры выбары нявесты ці жаніха вялікую ролю адыгрывае рэпутацыя сям'і ў грамадстве, прычым у першую чаргу ўлічваецца маральны бок і толькі потым — дабрабыт.

СВЕТ ЧЫСЦІНІ І ДАБРЫНІ...

БЕЛАРУСКАЯ ПРЫРОДА ВАЧЫМА АРХІТЭКТАРА-АРМЯНІНА

Калі ўзнёслымі пачуццямі пра сваю Радзіму дзеляцца мастакі, літаратары, музыканты, гэта заўсёды выклікае захапленне, пачуццё гонару. Калі шчырае прызнанне пра тваю радзіму ідзе з душы чалавека іншай нацыянальнасці і іншай прафесіі — гэта ўражае і прымушае больш задумвацца, хвалявацца, радавацца. Радавацца новым адкрыццям, задумвацца над вечнымі ісцінамі, хвалявацца і перажываць разам з аўтарам.

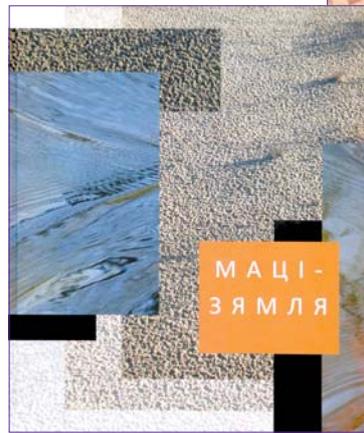
Прырода ў альбоме Армэна САРДАРАВА — пшчотная і трапяткая.

Армэн Сардараў, доктар архітэктуры, дэкан архітэктурнага факультэта Беларускага нацыянальнага тэхнічнага ўніверсітэта, аўтар вядомых у нашай краіне архітэктурных праектаў і забудовы, нарадзіўся ў Арменіі, але свой чарговы фотаальбом ён прысвяціў менавіта Беларусі і назваў выданне нібы яе самы адданы сын — «Маці-зямля». Многіх, хто ўжо паспеў пагартыць гэтае выданне, уразілі і ўсхвалявалі мастацкія фотатворы і прыгожыя вершаваныя прызнанні паэта Навума Гальпяровіча.

Гэты фотаальбом зусім нядаўна пабачыў свет у сталічным выдавецтве «Пачатковая школа». У ім змешчаны некалькі дзясяткаў каларовых фотаздымкаў, якія адлюстроўваюць патаемныя куткі нашай матушчы-зямлі ў розныя поры года, дзіўныя формы і станы глебы, вады, камянёў, раслін, снегу, сонечнага святла. Дастаткова перагарнуць некалькі старонак, каб адчуць сапраўднае сынава захапленне велічнай і ў той жа час надзвычай простае прыродай Беларусі. Таксама адчуць і трывогу аўтара за сённяшні стан экалогіі. Гэта ўжо трэці фотаальбом Сардарава, на які фотамастака натхніла мена-

віта прыгажосць яго другой радзімы — Беларусі.

...Жоўтая лотаць на фоне халоднай вады свінцовага колеру. Усходні матыў у архітэктуры азёрнага чарота-

Вокладка фотаальбома.

вага адлюстравання, белае кола апошняга дзьмухаўца вясны, зорка лясной кветкі сярод густой зеляніны... Здаецца, звычайныя фрагменты прыроды, зразумелыя кожнаму. Яны ўзялі ў палон фотамастака, захапілі сваёй кампазіцыяй, колерамі, святлом, прымусілі максімальна наблізіцца да зямлі. Адметнасць фотаальбома якраз у тым, што, разглядаючы іх, глядач нібыта аддае свой паклон матушчы-зямлі.

Паэт Навум ГАЛЬПЯРОВІЧ і архітэктар Армэн САРДАРАЎ з новым выданнем.

І яшчэ ў тым, што натхнёныя радкі паэта Навума Гальпяровіча сталі лагічным працягам гэтых няспешных фотаапевадаў. А магчыма, і іх пачаткам.

Навум Гальпяровіч назваў Сардарава «самым беларускім армянінам». І не толькі за гэты пранікнёны любоўю да нашай зямлі фотаальбом. А таксама за шматгадовую працу ў галіне архітэктуры, за плённую дзейнасць у таварыстве беларуска-армянскага сяброўства. І за беларускую мову, якой Сардараў выключна валодае і паказвае прыклад усім нам, як трэба

годна ставіцца да культуры краіны, у якой жывеш. Гэтае стаўленне, па прызнанні паэта, падштурхнула да супрацоўніцтва над альбомам «Маці-зямля». І напісалася: «...І ціха зазвініць струна — Ты толькі пальцамі крані — І светла адгукнецца ў нас Свет чысціні і дабрыві».

Анатоль КЛЯШЧУК.
Фота аўтара.

Кіраўніцтва нашай краіны надае шмат увагі пытанням развіцця ўсіх нацыянальна-культурных супольнасцяў, разумеючы, што ад канструктыўных узаемаадносін у гэтай сферы ў вялікай ступені залежыць стабільнасць і міжэтнічны мір у сучасным беларускім грамадстве.

Такое становішча тлумачыцца менталітэтам беларускага народа, тысячагадовай гісторыяй мірнага міжэтнічнага ўзаемадзеяння, цеснымі сувязямі паміж этнічнымі групамі, якія жывуць у Рэспубліцы Беларусь, і паслядоўнай палітыкай, якую праводзіць беларуская дзяржава.

У нашай краіне выходзяць газеты на украінскай, польскай, літоўскай мовах. Аб'яднанні грамадзян яўрэйскай, нямецкай, татарскай, цыганскай нацыянальнасцяў выдаюць бюлетэні, газеты і часопісы на беларускай і рускай мовах.

У СТАЛІЧНАЙ ГІМНАЗІІ ВУЧАЦЦА ПРАДСТАЎНІКІ 10 НАЦЫЯНАЛЬНАСЦЯЎ!

Другі год запар у мінскай гімназіі № 25, даўняй сяброўкі нашай газеты, праходзіў сапраўдны міні-фэстываль нацыянальных культур. На працягу тыдня навучэнцы знаёміліся з традыцыямі, звычаямі, абрадамі васьмі нацыянальнасцяў, прадстаўнікі якіх вучацца ў гімназіі. Завяршыўся фэстываль шыкоўным кірмашом, падчас якога школьнікі прадстаўлялі сваю культуру ў выглядзе песень, танцаў, аповедаў... і страў нацыянальнай кухні.

— Вельмі сімвалічна, што наш фэстываль праходзіў у Год гасціннасці, — значыў дырэктар гімназіі № 25 г. Мінска Сяргей ДЗЕНЮШКІН. — У краіне жыве вялікая колькасць прадстаўнікоў розных нацыянальнасцяў, якія маюць магчымасць вывучаць сваю родную мову ў гасціннай Беларусі. У тым ліку і ў нашай установе.

Ні адна прэзентацыя кожнай культуры не паўтарала іншую. Беларусы прадэманстравалі, як іх продкі пралі на калаўроце, палякі частавалі кексам «Мазурка», украінцы расказвалі пра славутых землякоў, ад расіян усе даведаліся пра некаторыя сакрэты ткацтва. У выкананні яўрэйскіх нашчадкаў паслухалі іх нацыянальную музыку, татары падзяліліся рэцэптамі прыгатавання салодкіх прысмакаў, грузінка расказала, як адзначаюць святы яе землякі, у народным танцы кружылася армянка.

У Вікторыі Нікановіч — польскія карані. Бабуля і дзядуля па бацькавай лініі родам з Беластока, у Беларусь прыехалі пасля вайны. Віка лічыць, што падобныя мерапрыемствы павінны ладзіцца ледзь ні ў кожнай школе: у родзе большасці з нас ёсць прадстаўнікі розных нацыянальнасцяў. Таму важна мець магчымасць пазнаёміцца з гісторыяй іншых народаў, далучыцца да мінулага сваёй краіны.

— Мне вельмі падабаецца армянская культура, — прызналася дзяўчынка. — Асабліва здзівіла тое, што такія любімыя нам прысмакі, як хачапуры і пахлава, з'яўляюцца нацыянальнымі стравамі менавіта гэтай краіны. Шмат цікавага і ў польскай культуры. Бабуля і дзядуля расказвалі, што ёсць такія абрад, як утапленне Мажаны. Мажана — саламяная лялька, якая сімвалізуе зіму. 21 сакавіка палякі апранаюць яе ў белую вопратку, упрыгожваюць і топяць у рэчцы ці возеры. Так нашы суседзі развітваюцца з зімой. У нас нешта падобнае адбываецца на Масленіцу.

У тым, што свята атрымалася, немалая заслуга дырэктара гісторыка-краязнаўчага музея гімназіі, настаўніцы беларускай мовы Аліны Пахвалёнай. Менавіта яна — ініцыятар фэстывала.

— Два гады таму мне пашчасціла пабываць на Дні беларускага пісьменства ў Глыбокім, — расказала Аліна Казіміраўна. — Шэраг глыбоцкіх вуліц пераўвасобіўся ў тракты. Асабліва запомніўся тракт нацыянальных культур са сваімі падвор'ямі, якія меў кожны народ, што жыве ў горадзе. Лічы, у кожнага падвор'я быў свой канцэрт. Літоўцы радаліся танцамі, латышы частавалі смачнейшымі прысмака-

Школьнікі прапануюць прадэгустваць татарскія прысмакі.

УРОКІ ТАЛЕРАНТНАСЦІ

мі народнай кухні, яўрэй спявалі, украінцы весялілі прыпеўкамі. Пабываўшы колькі хвілін на кожным падворку, трапляў у маленькае падарожжа. Менавіта пасля гэтай паездкі ўзнікла ідэя аб фэстывалі нацыянальных культур у сценах гімназіі. Вучням стала цікава даведацца пра змешаныя сем'і, пра карані сваіх аднакласнікаў, пра іх абрады, памятнае мяс-

У выкананні яўрэйскіх нашчадкаў паслухалі іх нацыянальную музыку, татары падзяліліся рэцэптамі прыгатавання салодкіх прысмакаў, грузінка расказала, як адзначаюць святы яе землякі, у народным танцы кружылася армянка.

ціны, нацыянальныя стравы. Ім настолькі гэта прыйшлося даспадобы, што пачалі даследаваць нацыянальна-культурныя традыцыі, святочныя і абрадавыя комплексы сямі народаў. Пазней далучыліся і грузіны. У наступным годзе падключаліся літоўцы і немцы, якія таксама вучацца ў гімназіі.

Падвор'е яўрэй.

— Мы, беларусы, сталі цікавіцца нацыянальнай культурай, сваёй спадчынай, імкнёмся больш даведацца пра нацыянальныя святы, традыцыі і іншыя народнасцяў, якія жывуць у нашай краіне, — пераканана Аліна Пахвалёная. — Гэта сведчыць пра ўвагу да гісторыі нашага краю, пра жаданне захаваць нашу спадчыну, пакінуць добры след аб сабе. Падчас правядзення мерапрыемства мы ўбачылі адносіны паміж вучнямі, якія заснаваны на спагадзе, дабрыні, міласэрнасці, талерантнасці. Вучні пазнаёміліся з мовай, гісторыяй, культурай таго ці іншага народа, якія свята захоўваюцца ў многіх сем'ях.

Цікава, што гімназія ва ўсе часы была шматнацыянальнай. Яшчэ да вайны ў тады 25-й беларускай сярэдняй узорнай чыгуначнай школе імя Чарвякова разам вучыліся беларусы, рускія, яўрэй і палякі. Усе яны вельмі сябравалі паміж сабою, ва ўсіх была агульная мара — добра вучыцца, скончыць школу і атрымаць спецыяльнасць. Ужо ў той час тут праводзіліся мерапрыем-

ства, якія знаёмілі вучняў з культурай розных нацыянальнасцяў. Гучалі вершы і песні на польскай мове, яўрэйская музыка, усе бралі ўдзел у беларускіх і рускіх танцах.

Беларусы прадэманстравалі, як іх продкі пралі на калаўроце, палякі частавалі кексам «Мазурка», украінцы расказвалі пра славутых землякоў, ад расіян усе даведаліся пра некаторыя сакрэты ткацтва.

Сімвалічна, што настаўнікам фізкультуры ў той час тут быў Вольф Данцыг — сын уладальніка друкарні, дзе летам 1917 года быў надрукаваны першы нумар «Звязды», і бацька народнага мастака Беларусі Мая Данцыга, які не раз расказаў звяздоўцам і пра выданне нашай газеты, і пра традыцыі гімназіі № 25, якія беражліва захоўваюцца і дагэтуль.

**Вераніка КАНЮТА.
Фота аўтара.**

Такім чынам нашы продкі пралі на калаўроце.

У навучальных установах Беларусі ў розных формах вывучаюцца іўрыт, украінская, польская, літоўская, навагрэчаская і іншыя мовы. Ёсць дзве школы з польскай мовай навучання (у Гродне і Ваўкавыску) і дзве школы з літоўскай мовай навучання (у вёсках Пеляса і Рымдзюны Гродзенскай вобласці).

■ Экслібрыс «Звядзі»

І ЗАБАВА,
І НАВУКА

Гаўф, В. Карлік Нос / Вільгельм Гаўф; уклад. А. Макарэвіч, пераклад з нямецкай У. Папковіча. — Мінск: Галіяфы, 2014. — 108 с.

Памятаеце, на ўроках літаратуры ў школе часта задавалі заданне зрабіць малюнак паводле твора, што вывучаецца. А потым, на наступным уроку, гэтыя работы абмяркоўваліся, за іх вучні атрымлівалі адзнакі. А цяпер уявіце, што самай высокай адзнакай за выдатны малюнак была б не «пяцёрка» і не «дзясятка», а ператварэнне мастакоўскай спробы ў паўнаважанае... кніжную ілюстрацыю. Упэўнена, што выданне, дзе змешчаны такі малюнак, стала б сапраўднай рэліквіяй для ўсёй сям'і вучня, выдатным падарункам школе, знаёмым і сям'і.

Кніга, пра якую сёння ідзе гаворка, — ужо вялікая каштоўнасць для 18 хлопчыкаў і дзяўчынак, падарунак — для тысячы і больш беларусаў. Бо менавіта малюнак 18 хлопчыкаў і дзяўчынак сталі выдатнымі ілюстрацыямі для беларускага перакладу казак Вільгельма Гаўфа. Дабрачынны фонд «Вяртанне» да выпуску кнігі абвясціў конкурс ілюстрацый да казак Гаўфа «Карлік Нос» і «Малады англічанін». Арганізатары конкурсу ставілі надзвычайную і актуальную сёння задачу — пры дапамозе выдання і чытання казачнай класікі аднавіць і абудзіць цікавасць да беларускай мовы. Думаю, гэтая кніга цалкам можа садзейнічаць выкананню такой высокай мэты.

Падкрэслію, што мы маем цяпер новы пераклад названых твораў знакамітага нямецкага казачніка. Справа ў тым, што на беларускай мове казкі В. Гаўфа сталі перастараца да досыць даўно. Яшчэ ў 1938 годзе выйшлі асобныя выданні «Маленькі Мук» і «Карлік Нос», але яны перакладаліся не з арыгіналаў, а з рускамоўных тэкстаў. Натуральна, гэтая акалічнасць значна зніжала якасць тых выданняў. У 1977 годзе зноў пабачыла свет казка «Маленькі Мук». Адметна, што тады яе ўжо з арыгінала пераклаў Дзір Слаўваковіч, а ў 2009 годзе па-беларуску выйшла казка «Халоднае сэрца», таксама ў выдатным перакладзе.

Што да працы Уладзіміра Папковіча над гэтым праектам, то можна сцвярджаць, што шануюны перакладчык выдатна справіўся са складаным тэкстам і пераадолеў усе цяжкасці. Мова ў новым перастараці знакамiтых казак не зусім сучасная, многія словы мы сёння не ўжываем, ды гэта працуе на вельмі важную мэту — перанесці чытача ў патрэбны час і месца, гэта значыць, у Германію XIX ст. Значэнне слоў, што могуць быць невядомымі, тлумачыцца ў зносках унізе старонкі. Такім чынам, гэтая кніга можа садзейнічаць і пашырэнню слоўнікавага запаса дзяцей, а магчыма, і іх бацькоў.

Важную ролю выконваюць змест казак, а таксама аўтарская пазіцыя ў кожным з тэкстаў. Натуральна, гэты жанр павінен мець павучальны аспект, змяшчаць пэўную мараль, што служыла б выдатным выхаваўчым сродкам для дзіцяці. Але ці будуць дзеці слухаць гісторыі, дзе іх непрыхавана чамусьці вучаць, нібыта пальцам паказваючы на герояў, кажуць: «Так рабіць нельга»? Натуральна, не. Казка — перадусім цікавая гісторыя, што павінна захапляць кожным словам. Больш за тое, нам вядома, што Вільгельм Гаўф пасля навучання ва ўніверсітэце працаваў рэпетытарам у сям'і міністра абароны. А з генеральскімі дзецьмі патрэбна быць яшчэ больш асцярожным у навучанні этыцы. Напэўна, адсюль у гэтых казках столькі дакладных і значных дэталей, якія разумныя і дапытлівыя дзеці проста не могуць інтэрпрэтаваць няправільна. Пры тым высновы яны павінны зрабіць самі, без падказкі дарослага.

Так, «Карлік Нос» вучыць, што нельга смяцца са знешняй непрывабнасці людзей, кпіць з нейкіх не зусім прыгожых рыс; варта развіваць уласныя ўменні і здольнасці, бо, стаўшы прафесіяналам у сваёй справе, нават самы дзіўны чалавек будзе паважаным у грамадстве, здабудзе поспех; варта памятаць і пра сям'ю, цаніць сяброўства і не пакідаць людзей у складаных сітуацыях. «Малады англічанін» не такі знакаміты і вядомы твор. Ён яшчэ надзвычай дасціпны, смешны і павучальны. Тут аўтар засяроджваецца на тэмах моды і папулярнасці, адказвае на пытанні: Ці заўсёды моднае з'яўляецца добрым і карысным? Ці варта навязаць іншым людзям свае густы, перакананні, лад жыцця? Ці заўсёды большасць прымае правільнае рашэнне і ці здольны нават дарослы і вопытны чалавек адрозніць блузнерства ад сур'ёзнасці? Усе вобразы і алегорыі ў тэксце вельмі празрыстыя — дзіця абавязкова здагадаецца, што мае на ўвазе апаўдальнік. Ці, прынамсі, папросіць тлумачэння ў бацькоў. А значыць, што з гэтай кнігай вы прабавіце выдатны вечар чытання і абмеркавання казак.

Марына ВЕСЯЛУХА

САМАЯ ЦІКАВАЯ РЭЧ У СВЕЦЕ

Дырэктар беластоцкай друкарні «Orthdruk» Юрый Андраюк не ўпершыню завітае ў Мінск па сваіх кніжніцкіх справах. Чаму ён не калекцыянуе кнігі, не звяртае ўвагі на ілюстрацыі і не верыць у перамогу электронных выданняў, распавёў спецыяльна для чытачоў «Звядзі».

— Якім быў пачатак супрацоўніцтва вашай друкарні з Беларуссю?

— І сёння памятаю першую кніжку, якую мы надрукавалі, — альбом паштовак «Сінагогі» ў межах праекта «У пошуках страчанага». Магчыма, таму, што выданне было цікавае, добра падрыхтаванае. Увогуле ж мы бяромся практычна за ўсе прапановы: друкуем і кніжкі, і часопісы — усё, што можна надрукаваць наогул!

— А як даўно вы працуеце?

— Друкарня — ужо гадоў 20. А я ў ёй... не менш як трыццаць! Хаця вучыўся я багаслоўю...

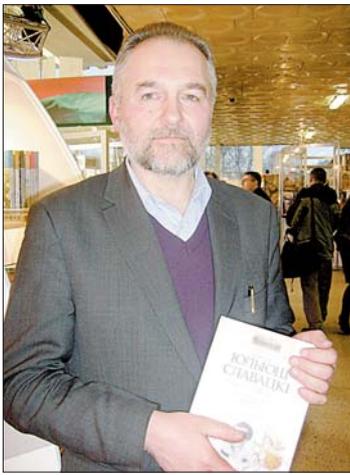
— Ці не гэта стала прычынай таго, што ў дзейнасці вашай друкарні пільная ўвага надаецца менавіта духоўным праектам?

— Так, гэта вельмі вялікая частка ад усяго, што мы друкуем. Больш — толькі падручнікаў. Але рэлігійную літаратуру мы выдаём для ўсіх канфесій і на самых розных мовах. Паба-чыўшы якасць нашай работы, да нас звяртаюцца новыя і новыя кліенты...

— Так да вас завітаў Уладзімір Ліхадзедаў?

— Менавіта. Ён прыехаў, паглядзеў, што і як мы друкуем, як пераплятаем. І вось ужо з тузін яго кніг мы выдалі. Мяркую, яму спадабалася! Апошня — «Беларусь і мусульманскі свет» — на турэцкай, арабскай, англійскай і рускай мовах.

— Значыць, кнігі белару-

са Уладзіміра Ліхадзедава трапляюць і далёка за межы яго радзімы?

— Мы адпраўлялі іх і ў Канаду, і ў Абу-Дабі...

— Як там дазваліся пра іх?

— Часам, калі нас просяць высласць каштарысы нашых паслуг, мы адначасова дасылаем і ўзор нашай працы.

— Цудоўная рэклама! А ці калекцыянуеце вы асабіста штось, апрача кніг уласнай друкарні?

— Не! Іх занадта шмат для майго жылля (смяецца). Раней збіраў маркі, а сёння перадусім займаюся кнігавыданнем. Кніга — гэта самая цікавая ў свеце рэч, прынамсі, для мяне.

— Як вы ацэньваеце дзейнасць вашай друкарні ў рэчышчы міжнародных сувязяў?

— Мяне не цікавіць кніжны рынак цалкам. Мы здаўна працуем са сваімі кліентамі: напрыклад, паўсотні выдавецтваў друкуюцца ў нас пастаянна. Аднак пашыраем мы не так хутка, як хацелася б... З Беларуссю мы апошнім часам найбольш кантактуем у рэчышчы царкоўнай літаратуры. Актывізаваўся французскі кірунак: для аднаго каталіцкага выдавецтва мы друкуем вельмі

шмат духоўнай літаратуры.

— Кажуць, узровень духоўнасці ў Еўропе падае, а вы паведамляеце пра тое, што рэлігійная літаратура — ваш, бадай, самы вялікі сегмент...

— Мала людзей чытаюць, але царква (прынамсі, у Францыі, Германіі) імкнецца, каб вернікі атрымлівалі больш адпаведнай літаратуры. Напрыклад, для аднаго нямецкага выдавецтва мы рыхтуем ужо сёмае выданне маленькай кніжачкі пра літургію для дзяцей — вельмі цікава напісаную, з прыгожымі малюнкамі. Агульны наклад яе — некалькі дзясяткаў тысяч!

— Якой жа, на вашу думку, павінна быць кніга, каб яе захацелася ўзяць у рукі і прачытаць?

— Думаю, перадусім яна павінна быць добра адрэдагавана.

— А як жа вокладка, ілюстрацыі?

— Калі тэкст цікавы, то можна не глядзець на мастацкае афармленне. Больш важна, каб была добрая верстка. Памятаю, 20—30 гадоў таму ў нас, у Польшчы, можна было нядорага набыць добрую кнігу, выдадзеную ў СССР. Гэта былі ўзорныя выданні! А цяпер усё змянілася: нека купіў кнігу — цікавую, рускамоўную, вельмі прыгожа вырабленую (пераплёт, вокладка), але верстка яе была настолькі няўдалая (маленькія літары, цяжкі шрыфт) — я проста не змог яе чытаць!

— Але ж у савецкі час выданне кожнай кнігі вельмі строга кантралявалася...

— Так, была традыцыя, школа. А сёння прыходзяць маладыя людзі, якія пачынаюць усё рабіць па-свойму, і гэта не заўжды на карысць.

— Ці палюхае вас імклівы наступ электронных кніг?

— Сапраўды, ёсць пэўны

крызіс у кнігавыданні, але пры гэтым застаўся попыт на добрую традыцыйную кнігу. І такія ёсць, хаця выдаюцца яны не такімі вялікімі тыражамі, як раней, ды і каштуюць даражэй...

— Аднак каб кніга была не толькі падарункам, каб яе можна было набыць без асаблівай нагоды, яна не павінна быць дарагой!

— Ёсць людзі, якім кніга патрэбна. І для іх яна ніколі не будзе занадта дарагой. Нека-торыя «праглынаюць» кнігі, але гэта не пра мяне: я чытаю доўга, але пасля ведаю, што прачытаў.

— Чаму ваша друкарня працуе менавіта ў Беластоку?

— Я лічу, гэта вельмі ўдалае месца для кнігавыдання. Некалі гэта была ўсваяіна Вялікага Княства Літоўскага. Там у 1569 годзе Іван Фёдаравіч і Пётр Мсціславец надрукавалі «Вучыцельнае Евангелле» — першую кнігу на Падляшшы і адну з першых у Польшчы! Так што ў пэўным сэнсе мы працягваем іх справу, нават зрабілі копію іх станка. Дарэчы, год таму, калі Патрыярх Кірыл быў у Польшчы, ён зрабіў адбітак на гэтай машыне.

— Як мяркуеце, ці не знікне ў будучым традыцыя збіраць кнігі ў бібліятэкі, няхай сабе і электронныя?

— Не знікне, бо інакш чалавек не будзе мець доступу да ведаў і наступіць яго поўная дэградацыя. Інтэрнэт сёння часцей служыць для перадачы чагось адмоўнага...

— А хіба дрэнных кніг не бывае?

— Бываюць, вядома. Але толькі чалавек, у якога ёсць доступ да бібліятэкі, можа выбраць тое, што яму патрэбна. Я ўпэўнены, што чалавек створаны, каб быць добрым. Чытаючы добрыя кнігі, мы і самі робімся лепшымі!

Гутарыла Таццяна СІВЕЦ.

■ І мы там былі

КРЫХУ ПАЦІСКАЛІ... АЛЬ ПАЧЫНА

Ён абсалютна нічога не меў супраць такога братавання. Праўда, навобмацак аказаўся досыць халодным «хлопцам». Што і не дзіўна — сілікон усё ж такі!

Карэспандэнты «Звядзі» наведлі Hollywood. Ну, не тое каб хадзілі там, дзе ходзяць выключна «зорныя» ногі... А наш, мінскі «Галівуд» — рэстаран-клуб-музей, што адкрыўся днямі на вуліцы Платонава, 126.

Клубу, безумоўна, ёсць куды развівацца, і яго арганізатары паступова плануюць зрабіць яшчэ дзве залы. Адна з іх будзе неверагодна прыгожай, з магчымаасцю бачыць неба ў любы час года. Адкрытая зала — гэта напамін пра ўсё, з чым звязаны ў сьвядомасці нашага чалавека Галівуд. Хоць і невялікая, але ж менавіта чырвоная дарожка на ўваходзе. Крыху хрусталу, стразаў, шкла.

Фотаздымкі: Надзея БУЖАНА

Карэспандэнт «Звядзі» з сіліконавым Аль Пачына.

Пасля — сцяна «зорных» фота. Затым крыху чорнага гумару. I... Элвіс Прэслі з гітарай! Увайшоўшы ў асноўную — чорна-карычневую — залу можна ўбачыць і некаторых іншых галівудскіх «зорак». Гэта не толькі аб'ёмныя партрэты Мэрылін Манро, Барбары Стрэйзанд, Тома Круза, Джорджа Клуні, але і фігуры Анджаліны Джалі, Брэда Піта, Аль Пачына, Джэніфер Лопез.

Паводле слоў іранскага майстра-скульптара Хаміда Кенгароні, выявы «зорак» Галівуда рабіліся спецыяльна для гэтага рэстарана. Паколькі ўстанова плануе развівацца, ёсць намер рабіць і новыя экспанаты. Хамід кажа, што гэта, вядома, не перайманне славытага музея васковых фігур Мадам Цюсо, але

нешта нахшталт таго. З тым адрозненнем, што там фігуры з воску, а тут — з сілікону, а значыць, не патрабуюць нейкай спецыяльнай тэмпературы ці вільготнасці навакольнага асяроддзя.

Перуанскі шэф-повар Віктар Радрыгез вырашыў, што ідэальнай формай для салаты пад аднайменнай назвай «Галівуд» будзе... горка з курынага філе, авакада, свежага памідора, кукурузы, сыра чэдар пад мядовым соусам у хрусткім пшанічным кошычку.

Застаецца дадаць, што на сцэне «Галівуда» будучы выступачы рокавыя, джазавыя, блюзавыя калектывы Мінска, а пасля поўначы — танцы па-амерыканску да 4.00. Словам, хто хоча, можа ацаніць. Паглядзець, пакаштаваць, паслухаць... Пагалівудзіць!

Святлана БАРЫСЕНКА

■ Наш фармат

У ЛЕТА — СА СВЯТАМ!

Дабрачынны вечар у падтрымку шматдзетных сем'яў прайшоў у Мінску ў апошнія дні мая. Ладзіць яго вось ужо чацвёрты год запар глянцавы сямейны часопіс «Што пачым» пры падтрымцы Мінгарвыканкама і сталічнай асацыяцыі шматдзетных бацькоў.

І ўсё ж галоўнай мэтай арганізатараў было не толькі правесці справаздачнае мерапрыемства, а рэальна дапамагчы сем'ям, у якіх выхоўваецца па пяць, сем, дзевяць і больш дзяцей, прыцягнуць увагу грамадскасці да таго, якая гэта насамрэч цяжкая і высакародная праца — быць мамай.

Галоўнымі героямі свята сталі 20 шматдзетных сем'яў сталіцы (ўсяго ў Мінску на сёння іх амаль 9 тыс.). — **Аўт.**), а найбольш цёплыя словы падтрымкі і падзякі гучалі на адрас дзясці маці-геранінь, кожная з якіх нарадзіла і выхавала 5 і больш дзяцей. Прычым у некалькіх выпадках гэта сапраўды ўражвала. «Уявіце сабе, — расказала старшыня Мінскай асацыяцыі шматдзетных бацькоў Таццяна Краўчанка, — у адной з прысутных мам — 11 дзяцей, а ў яе роднай сястры — 9. У бацькоў жа гэтых цудоўных і прыгожых жанчын — 60 унукаў!» Зразумела, што такім вялікім сем'ям вельмі складана выбрацца куды-небудзь усім разам, а ўжо мамам пра «выхад у свет», як правіла, даводзіцца надоўга забіць. Менавіта таму ўсе яны шчыра радаваліся магчымаму сустрэцца з «папеліцамі» ў святочнай атмасферы, адпачыць і развязацца, а разам з тым і яшчэ раз пацвердзіць уласным прыкладам, а таксама неаднаразова пачуць ад прысутных, што мець вялікую сям'ю — вельмі няпроста, але і вельмі пачэсна.

Своеасаблівым «пропускам» на мерапрыемства быў падарунак, які падрыхтаваў для дзяцей і бацькоў кожны госць: кнігі, цацкі, кантавары,

дзіцячая касметыка, ласункі, карысныя ў побыце тэхнічныя прылады. Дарэчы, Выдавецкі дом «Звязда» таксама ўнёс свой уклад у агульную скарбонку падарункаў, падрыхтаваўшы для шматдзетных сем'яў бібліятэчку дзіцячых кніг сучасных беларускіх аўтараў. А ад генеральных спонсараў сем'і атрымалі грашовыя сертыфікаты і нават мэблю.

Галоўнай мэтай арганізатараў было не толькі правесці справаздачнае мерапрыемства, а рэальна дапамагчы сем'ям, у якіх выхоўваецца па пяць, сем, дзевяць і больш дзяцей

Папулярныя беларускія артысты і медыяперсоны — Жанет, Пётр Ялфімаў, Аляксандра Гайдук, Георгій Волчак, Аляксандр Патліс, Настасся Ціхановіч, Руслан Беразоўскі, Дзядзя Ваня, гурты Litesound і «Беларусы», цыганскае шоу «Алюр», — якія далучыліся да гэтай дабрачыннай акцыі, дадаткова падарылі ўсім прысутным свае песні і па-сапраўднаму святочны настрой. «Я цяпер чакаю другое дзіця,

але, глядзячы на сённяшніх геранінь, — такіх прыгожых, шчаслівых, абаяльных шматдзетных маці — разумею, што нашай сям'і ёсць куды расці і з каго браць прыклад», — зазначыла **спявачка і тэлеведучая Ніна Багданова**. Дарэчы, групу падтрымкі і падтанцоўкі амаль усіх папулярных артыстаў з задавальненнем склалі іх дзеці, глядзячы на якіх дарослыя таксама далучыліся да танцаў.

Ініцыятар дабрачыннага праекта, бізнес-лэдзі Ірэна Бельская, сама вырасла ў шматдзетнай сям'і і ведае пра яе патрэбы і праблемы не па чутках.

— Таму я і заклікаю падтрымліваць шматдзетныя сем'і. Што прыемна, ніхто, да каго мы звярталіся, не адмовіў у падтрымцы.

Дарэчы, летась акцыя была адзначана залатым медалём конкурсу «Брэнд года 2013», а наядуна праект заняў першае месца на конкурсе сацыяльных тэхналогій у падтрымку сямейных каштоўнасцяў «За жыццё», арганізаваным Мінгарвыканкамам, Мінскай епархіяй Беларускай Праваслаўнай Царквы і міжнародным дабрачынным фондам «Сям'я — Яднанне — Айчына».

Вікторыя ЦЕЛЯШУК. Фота прадастаўлена арганізатарамі

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ ОТКРЫТОГО АУКЦИОНА

Аукцион состоится 07.07.2014 в 10.00 по адресу: 220030, г. Минск, просп. Независимости, 11/1, 2 этаж, конференц-зал. Организатором аукциона является республиканское унитарное предприятие «Отель «Минск», находящееся по адресу: г. Минск, просп. Независимости, 11. На аукционе выставляется право заключения договора аренды недвижимого имущества:

1. Помещение №425, арендуемой площадью 24,8 кв.м., на четвертом этаже изолированного помещения по просп. Независимости, 11, корп. 2-2 (литер Б 7/к), в г. Минске; с центральным отоплением, водо- и электроснабжением, телефонизацией; срок аренды — 3 года; начальная цена продажи — 632 400 рублей; размер задатка — 63 200 рублей; целевое использование — размещение офиса; ставка арендной платы за 1 кв.м. — 306 000 рублей.

2. Помещение №527, арендуемой площадью 27,6 кв.м., на пятом этаже изолированного помещения по просп. Независимости, 11, корп. 2-2 (литер Б 7/к), в г. Минске; с центральным отоплением, водо- и электроснабжением, телефонизацией; срок аренды — 3 года; начальная цена продажи — 703 800 рублей; размер задатка — 70 350 рублей; целевое использование — размещение офиса; ставка арендной платы за 1 кв.м. — 306 000 рублей.

Документы на участие в аукционе принимаются с 05.06.2014 по 02.07.2014 с 8.30 до 12.00, с 13.00 до 16.00, по адресу: г. Минск, просп. Независимости, 11/2, каб. 232. Документы, поданные после 16.00 02.07.2014, не рассматриваются.

Порядок проведения аукциона определен Положением о порядке проведения аукционов по продаже права заключения договоров аренды капитальных строений (зданий, сооружений), изолированных помещений, машино-мест, их частей, находящихся в республиканской собственности, утвержденным постановлением Совета Министров Республики Беларусь от 08.08.2009 № 1049 «О мерах по реализации Указа Президента Республики Беларусь от 07 мая 2009 № 238».

Для участия в аукционе участник в срок, установленный для приема документов на участие в аукционе:

- перечисляет задаток на р/с №301200006014 в ОАО «АСБ Беларусбанк», код банка — 795, УНП 100973184, ОКПО 37372251, РУП «Отель «Минск»;

- подает заявление на участие в аукционе; - заключает соглашение о правах и обязанностях сторон в процессе подготовки и проведения аукциона; - предоставляет копию платежного документа о перечислении задатка.

Помимо указанных документов:

- физическое лицо предъявляет документ, удостоверяющий личность; - индивидуальный предприниматель — копию свидетельства о государственной регистрации;

- юридическое лицо (резидент Республики Беларусь) — копию документа, подтверждающего государственную регистрацию; нерезидент — легализованные в установленном порядке копии учредительных документов и выписку из торгового реестра страны происхождения

(выписка должна быть произведена не ранее чем за 6 месяцев до даты подачи заявления на участие в аукционе) или иное эквивалентное доказательство юридического статуса в соответствии с законодательством страны происхождения, в заявлении сообщает о нахождении на территории Республики Беларусь представительства с указанием даты выдачи Министерством иностранных дел Республики Беларусь разрешения на открытие представительства, номера и срока действия разрешения.

Представитель физического лица, индивидуального предпринимателя, юридического лица предъявляет доверенность (документ, подтверждающий полномочия должностного лица) и документ, удостоверяющий личность данного представителя.

Копии документов предоставляются без нотариального засвидетельствования.

Порядок оформления участия в аукционе: лицу, допущенному к участию в аукционе, организатор аукциона выдает билет участника аукциона, в котором указывается порядковый номер, под которым данное лицо зарегистрировано.

При отсутствии у лица, желающего участвовать в аукционе, текущего (расчетного) счета в учреждении банка, он должен быть открыт до подачи заявления на участие в аукционе и указан в заявлении.

Порядок определения победителя аукциона:

- торги проходят в форме открытого аукциона на повышение начальной цены и проводятся аукционистом, определяемым организатором аукциона;

- аукцион продолжается до тех пор, пока по новой объявленной аукционистом цене аукционный номер поднимает только один участник аукциона или пока не останется только один участник, предложивший наиболее высокую цену. Аукционист трижды называет цену, по которой продан предмет аукциона, и объявляет о продаже данного предмета аукциона, а также сообщает номер участника аукциона, выигравшего аукцион по данному предмету аукциона (далее — победитель аукциона).

Размер штрафа, уплачиваемый участником аукциона и(или) его победителем (приравненным к нему лицом) в случаях, предусмотренных законодательством, составляет 10 000 000 рублей.

Победитель аукциона (лицо, приравненное к победителю аукциона) в течение 3 рабочих дней со дня его проведения обязан в установленном порядке перечислить на расчетный счет арендодателя сумму, за которую продан предмет аукциона, за вычетом внесенной им суммы задатка, а также возместить организатору аукциона затраты на его организацию и проведение, в том числе расходы, связанные с изготовлением и предоставлением участником документации, необходимой для его проведения. Информация о затратах на организацию и проведение аукциона, порядке и сроках их возмещения доводится до сведения участников перед началом аукциона под роспись.

Договор аренды по результатам аукциона заключается в течение 10 рабочих дней со дня проведения аукциона.

Телефон для справок (8-017) 209-91-26.

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ ПОВТОРНОГО ОТКРЫТОГО АУКЦИОНА ПО ПРОДАЖЕ ЗЕМЕЛЬНЫХ УЧАСТКОВ В ЧАСТНУЮ СОБСТВЕННОСТЬ

Аукцион состоится 20 июня 2014 г. в 11-00 по адресу: г. Жлобин, ул. Петровского, 45 (подъезд 2, этаж 1) КУП «Жлобинский центр управления районной коммунальной собственностью»								
Дата, время и место проведения аукциона, организатор торгов								
Номер лота	1	2	3	4	5	6	7	8
Адрес земельного участка	Гомельская область, Жлобинский район, г. Жлобин, ул. 60 лет Победы, д. 26	Гомельская область, Жлобинский район, г. Жлобин, пер. Свободы 1-й, 15	Гомельская область, Жлобинский район, г. Жлобин, пер. Свободы 4-й, 2	Гомельская область, Жлобинский район, г. Жлобин, пер. Свободы 4-й, д. 15	Гомельская область, Жлобинский район, г. Жлобин, ул. Капустина, 8	Гомельская область, Жлобинский район, г. Жлобин, ул. Казакова, д. 10	Гомельская область, Жлобинский район, г. Жлобин, ул. Казакова, д. 8	Гомельская область, Жлобинский район, г. Жлобин, ул. Казакова, д. 6
Кадастровый номер участка	321850100003003660	321850100003003544	321850100003002257	321850100001001338	321850100003003481	321850100001001757	321850100001001758	321850100001001759
Площадь, га	0,0868	0,1111	0,0828	0,0875	0,0960	0,0999	0,1001	0,1000
Целевое назначение	для строительства и обслуживания многоквартирного жилого дома (размещение объектов усадебной застройки)							
Условия и ограничения	1) победителю либо единственному участнику несостоявшегося аукциона в течение 10 рабочих дней с даты утверждения протокола результатов аукциона: - внести плату за земельный участок (часть платы в случае предоставления рассрочки ее внесения в установленном порядке); - возместить затраты на организацию и проведение аукциона, включая расходы, связанные с изготовлением и предоставлением участникам документов, необходимых для его проведения, формированием земельного участка, в том числе с государственной регистрацией в отношении этого участка; 2) после совершения победителем аукциона либо единственным участником несостоявшегося аукциона действий, названных в п. 1, в двухмесячный срок осуществить государственную регистрацию земельного участка, прав, ограничений (обременений) прав на него в установленном порядке; 3) получить в установленном порядке техническую документацию и разрешение Жлобинского районного исполнительного комитета на строительство многоквартирного жилого дома; 4) приступить к строительству многоквартирного жилого дома в течение одного года, со дня утверждения в установленном порядке проектной документации на строительство многоквартирного жилого дома; 5) снять на занимаемом земельном участке плодородный слой почвы и использовать его согласно проектной документации; 6) завершить строительство объекта в сроки, определенные законодательством; 7) по мере изменения фактического состояния и характера использования земель обратиться в райисполком для внесения сведений об изменении видов земель в государственный земельный кадастр.							
Начальная стоимость, рублей	21 522 060	27 325 600	20 365 074	21 521 062	23 611 680	16 746 936	16 780 464	16 763 700
Сумма задатка, рублей	2 100 000	2 700 000	2 000 000	2 100 000	2 300 000	1 600 000	1 600 000	1 600 000
Затраты по изг. зем. документации, рублей	4 943 693	50 000	50 000	50 000	50 000	1 997 991	2 004 045	2 130 123
Стоимость расходов по орг. и проведению аукциона (ориент.), рублей	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Характеристика территории и расположенных на участке инженерных коммуникаций; строений и сооружений; инженерно-геологические условия: Участки свободны от застройки (инженерно-геологические условия будут определены на стадии производства проектно-исследовательских работ)								
Условия инженерного развития инфраструктуры застраиваемой территории: общие сети и сооружения инженерной инфраструктуры отсутствуют								

Аукцион проводится в соответствии с Положением о порядке организации и проведения аукционов по продаже земельных участков в частную собственность, утвержденным Постановлением Совета Министров Республики Беларусь 26.03.2008 г. № 462.

Организатор торгов — КУП «Жлобинский центр управления районной коммунальной собственностью».

Документы принимаются по адресу: г. Жлобин, ул. Петровского, 45 (подъезд 2, 1 этаж) **по 17 июня 2014 года (с 9-00 до 17-00).**

Перечисление суммы задатка осуществляется на расчетный счет Организатора аукциона № 3012006530013 в филиале №312 ОАО «АСБ Беларусбанк» г. Жлобин, код МФО 151501673, УНН 490317354, сумма задатка победителя аукциона засчитывается

при оплате им стоимости предмета аукциона.

Для участия в аукционе гражданин, индивидуальный предприниматель или юридическое лицо (лично либо через своего представителя или уполномоченное должностное лицо) подает необходимые документы для участия в аукционе.

Всем желающим представляется возможность предварительно ознакомиться с документами по объ-

екту и с объектом в натуре.

Контактные телефоны: 8 (02334) 3 14 08, 2 18 18. Объявления о проведении предыдущих аукционов были опубликованы в газете «Звязда» № 205 (27570) от 30.10.2013 года и № 59 (27669) от 01.04.2014 года.

Полный текст извещения о проведении аукциона размещен на сайте Жлобинского райисполкома gisp.gov.by.

Открытое акционерное общество «Белорусский народный банк»

220012, Республика Беларусь, г. Минск, проспект Независимости, 87а.

Консолидированный БУХГАЛТЕРСКИЙ БАЛАНС на 1 апреля 2014 г.

(в миллионах белорусских рублей)

№ п/п	Наименование статьи	Символ	2014	2013
1	2	3	5	6
1	АКТИВЫ			
2	Денежные средства	1101	102 480,1	41 842,5
3	Драгоценные металлы и драгоценные камни	1102		-
4	Средства в Национальном банке	1103	470 927,5	398 807,6
5	Средства в банках	1104	67 231,7	58 274,3
6	Ценные бумаги	1105	-	-
7	Кредиты клиентам	1106	1 078 765,4	628 881,0
8	Производные финансовые активы	1107	-	151,0
9	Инвестиции в зависимые юридические лица			-
10	Инвестиции в совместно контролируемые юридические лица			-
11	Долгосрочные финансовые вложения	1108	-	-
12	Основные средства и нематериальные активы	1109	114 582,3	85 177,2
13	Имущество, предназначенное для продажи	1110	8 374,4	2 986,5
14	Деловая репутация			-
15	Прочие активы	1111	31 354,0	16 511,0
16	ИТОГО активы	11	1 873 715,4	1 232 631,1
17	ОБЯЗАТЕЛЬСТВА			
18	Средства Национального банка	1201	102 537,6	101 359,5
19	Средства банков	1202	451 297,9	244 523,7
20	Средства клиентов	1203	831 652,4	526 150,2
21	Ценные бумаги, выпущенные банком	1204	5 144,4	-
22	Производные финансовые обязательства	1205	134 778,5	111 951,0
23	Прочие обязательства	1206	28 390,2	18 189,3
24	ВСЕГО обязательств	120	1 553 801,0	1 002 173,7
25	КАПИТАЛ			
26	Уставный фонд	1211	69 210,7	69 213,7
27	Эмиссионный доход	1212	-	-
28	Резервный фонд	1213	44 277,5	44 277,5
29	Фонд переоценки статей баланса	1214	97 747,6	81 586,0
30	Накопленная прибыль		108 678,6	35 380,2
31	Всего капитал, принадлежащий головной организации-банку		319 911,6	230 455,9
32	Доля неконтролирующих акционеров	1215	2,8	1,5
33	ВСЕГО капитал	121	319 914,4	230 457,4
34	ИТОГО обязательств и капитал	12	1 873 715,4	1 232 631,1

Консолидированный ОТЧЕТ О ПРИБЫЛИ И УБЫТКАХ за 1 квартал 2014 года

(в миллионах белорусских рублей)

№ п/п	Наименование статьи	Символ	2014 год	2013 год
1	2	3	5	6
1	Процентные доходы	2011	50 942,8	31 309,9
2	Процентные расходы	2012	21 270,3	11 348,6
3	Чистые процентные доходы	201	29 672,5	19 961,3
4	Комиссионные доходы	2021	14 570,2	8 343,6
5	Комиссионные расходы	2022	2 760,5	1 381,4
6	Чистые комиссионные доходы	202	11 809,7	6 962,2
7	Чистый доход по операциям с драгоценными металлами и драгоценными камнями	203	-	-
8	Чистый доход по операциям с ценными бумагами	204	-	-
9	Чистый доход по операциям с иностранной валютой	205	9 997,0	4 411,4
10	Чистый доход по операциям с производными финансовыми инструментами	206	(7 202),5	(1 778),7
11	Чистые отчисления в резервы	207	(1 233),4	4 131,9
12	Прочие доходы	208	10 242,0	255,0
13	Операционные расходы	209	27 680,7	14 562,1
14	Прочие расходы	210	907,2	1 556,9
15	Прибыль (убыток) до налогообложения	211	27 164,2	9 560,3
16	Налог на прибыль	212	4 955,8	1 788,8
17	ПРИБЫЛЬ (УБЫТОК)	2	22 208,4	7 771,5
18	Доля в прибыли (убытке) зависимых юридических лиц			-
19	Доля в прибыли (убытке) совместно контролируемых юридических лиц			-
20	ИТОГО ПРИБЫЛЬ (УБЫТОК)		22 208,4	7 771,5
21	Доля в прибыли (убытке), принадлежащая головной организации-банку		22 208,0	7 771,2
22	Доля неконтролирующих акционеров в прибыли (убытке)		0,4	0,3
23	Базовая прибыль на простую акцию			
24	Разводненная прибыль на простую акцию			

Генеральный директор

Заместитель главного бухгалтера

Дата подписания «29» мая 2014 г.

К. Церетели

Н.П. Шнип

Данная отчетность размещена на странице интернет-сайта БНБ-Банка: <http://www.bnb.by/o-banke/finansovye-pokazateli/finansovaya-otchetnostj/otchet-o-pribyli-i-ubytках.html>

ОАО «БНБ-Банк». Лицензия на осуществление банковской деятельности, выданная Национальным банком Республики Беларусь № 10 от 07 июня 2013 г. УНП 100513485.

ИНФОРМАЦИОННОЕ ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ Ивацевичским районным исполнительным комитетом ОТКРЫТОГО АУКЦИОНА на право заключения договора аренды земельного участка

Характеристика земельного участка, выставяемого на аукцион

Местонахождение (адрес земельного участка)	Брестская область, г. Ивацевичи, улица А.Адамовича, 41А
Площадь участка, га	0,1509
Виды земель	земли под застройкой
Вещное право на земельный участок	аренда сроком на 50 (пятьдесят) лет
Целевое назначение земельного участка (назначение участка в соответствии с единой классификацией назначения объектов недвижимого имущества)	для строительства и обслуживания магазина (для размещения объектов розничной торговли, код 11603)
Кадастровый номер участка	123450100001003659
Начальная (стартовая) цена земельного участка, белорусских рублей	85639800 (восемьдесят пять миллионов шестьсот тридцать девять тысяч восемьсот)
Наличие инженерных коммуникаций на прилегающей территории	сети электроснабжения, водоснабжения, канализации, газоснабжения
Состояние дорожной сети улиц	с гравийным покрытием
Ограничения в использовании	на площади 0,0064 га в связи с расположением в охранной зоне линии электропередачи

Аукцион состоится 7 июля 2014 года в 15 час. 00 мин. в малом зале райисполкома по адресу: Брестская область, г. Ивацевичи, ул. Ленина, д. 44, каб. 116.

Для участия в аукционе гражданами, индивидуальными предпринимателями или юридическими лицами (лично либо через своего представителя или уполномоченное должностное лицо) представляются комиссии следующие документы: заявление об участии в аукционе; копия платежного поручения, заверенная банком, о внесении суммы залога за участие в аукционе на право заключения договора аренды земельного участка в размере 15000000 (пятнадцать миллионов) рублей на р/с № 3641100650034 в ЦБУ № 111 филиала № 802 ОАО «АСБ Беларусбанк» г. Ивацевичи, код банка 245, получатель платежа – Ивацевичский райисполком, УНП 200100489, назначение 04002;

гражданином – копия документа, содержащего его идентификационные сведения, без нотариального засвидетельствования; индивидуальным предпринимателем – копия свидетельства о государственной регистрации индивидуального предпринимателя без нотариального засвидетельствования, документ с указанием банковских реквизитов; представителем гражданина или индивидуального предпринимателя – нотариально удостоверенная доверенность;

представителем или уполномоченным должностным лицом юридического лица Республики Беларусь – доверенность, выданная юридическим лицом или документ, подтверждающий полномочия должностного лица, копии документов, подтверждающих государственную регистрацию юридического лица, без нотариального засвидетельствования, документ с указанием банковских реквизитов;

представителем или уполномоченным должностным лицом иностранного юридического лица – легализованные в установленном порядке копии учредительных документов и выписка из торгового реестра страны происхождения (выписка должна быть произведена в течение года до подачи заявления на участие в аукционе) либо иное эквивалентное доказательство юридического статуса в соответствии с законодательством страны происхождения с засвидетельствованным в установленном порядке переводом на белорусский или русский язык, легализованные в установленном порядке доверенности или документ, подтверждающий полномочия должностного лица, документ о финансовой состоятельности, выданный обслуживающим банком или иной кредитно-финансовой организацией, с засвидетельствованным в установленном порядке переводом на белорусский или русский язык;

представителем иностранного гражданина – легализованная в установленном порядке доверенность, документ о финансовой состоятельности, выданный обслуживающим банком или иной кредитно-финансовой организацией, с засвидетельствованным в установленном порядке переводом на белорусский или русский язык, а также заключение с исполкомом соглашения.

При подаче документов на участие в аукционе граждане, представители граждан, представители индивидуальных предпринимателей и юридических лиц, уполномоченные должностные лица юридических лиц, индивидуальные предприниматели предъявляют документ, удостоверяющий личность.

Аукцион проводится при условии наличия не менее двух участников аукциона по каждому предмету аукциона.

Предоставление земельного участка в аренду победителю аукциона либо единственному участнику несостоявшегося аукциона производится без изменения целевого назначения с условиями: внесения платы за предмет аукциона;

возмещения исполкомом расходов по организации и проведению аукциона в размере 10739412 (десять миллионов семест тридцать девять тысяч четыреста двенадцать) рублей, в течение 10 рабочих дней со дня утверждения протоколов о результатах аукциона;

заключения (в течение 2 рабочих дней после внесения платы за предмет аукциона, возмещения расходов по организации и проведению аукциона) победителем аукциона либо единственным участником несостоявшегося аукциона с Ивацевичским райисполкомом договора аренды земельного участка и обращения в двухмесячный срок со дня подписания договора аренды за государственной регистрацией прав на земельный участок;

получения победителем аукциона в установленном порядке разрешения на проведение проектно-исследовательских работ и разработки, утверждения проектной документации на объект в срок, не превышающий 2 года со дня государственной регистрации права на земельный участок;

начала строительства в течение шести месяцев со дня утверждения в установленном порядке проектной документации на объект;

снятия плодородного слоя почвы из-под пятен застройки и использования его в соответствии с проектной документацией на строительство объекта; осуществления строительства объекта в сроки, определенные проектно-сметной документацией или действующим законодательством;

возврата земельного участка по окончании срока аренды в состав земель г. Ивацевичи в состоянии, пригодном для использования по назначению, или заключения договора аренды на новый срок.

Результаты аукциона оформляются протоколом, копия которого выдается победителю аукциона либо единственному участнику несостоявшегося аукциона в день проведения аукциона либо в день признания аукциона несостоявшимся. Предварительное ознакомление с земельным участком на местности проводится при подаче заявления.

Заявления на участие в аукционе принимаются с 9 июня 2014 г. по 2 июля 2014 г. включительно с 8.00 до 17.00 по рабочим дням по адресу: 225291, Брестская область, г. Ивацевичи, ул. Ленина, 44, каб. 422.

Контактные телефоны в г. Ивацевичи:

(801645) 2-13-69, 2-54-76, 3-00-94.

■ Адпачынак без трагедыі

У МЕЛАВЫХ КАР'ЕРАХ КУПАЦА ЗАБАРОНЯЦЬ

У Беларусь, як абяцаюць сіноптыкі, неўзабаве вернецца цёплае надвор'е. Дзясяткі тысяч людзей паедуць на берагі вадаёмаў. Але якія падводныя камяні могуць чакаць купальшчыкаў?

— Нашымі спецыялістамі абследавана 541 зона адпачынку, на якіх былі выяўлены 203 парушэнні, — гаворыць **загадчык аддзела камунальнай гігіены Рэспубліканскага цэнтра гігіены, эпідэміялогіі і грамадскага здароўя Міністэрства аховы здароўя Ірына ЖАЎНЯК**. — У асноўным яны датычыліся адсутнасці сметніц, кантэйнераў (і недахопу пляцовак пры іх наяўнасці), малых архітэктурных формаў...

На любую зону адпачынку перш за ўсё трэба дабрацца. І часта адзіным транспартам, які дазволіць зрабіць гэта хутка і без праблем, становіцца аўтамабіль. Але дзе ж прыпаркаваць «жалезнага каня»?

— Усім зонам адпачынку патрэбны аўтастаянкі, — гаворыць **начальнік аддзела выкарыстання і аховы водаў Міністэрства прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя Таццяна КАВАЛЁВА**. — І пытанне гэтае стаіць востра. Справа ў тым, што ў любога вадаёма ёсць прыбярэжная паласа і вадаахоўная зона. Заезд транспарту ў прыбярэжную паласу, якая складае звычайна каля 30 метраў, забаронены. Але не кожны чалавек, які прыязджае ў зону адпачынку, рызыкне пакінуць аўтамабіль на адлегласці. Бо стаянкі, якіх ля вадаёмаў па краіне арганізавана 457, у асноўным не ахоўваюцца.

Акрамя таго, ужо сёння падрыхтаваны праект пастановы Савета Міністраў «Аб зацвярджэнні правіл аховы жыцця людзей на водах Рэспублікі Беларусь». Ранейшыя правілы былі зацверджаны ў 2009 годзе. Аднак спецыялісты убачылі некаторыя слабыя бакі дакумента.

— Пэўныя заўвагі да дакумента выказала Генеральная пракуратура, — гаворыць **начальнік аддзела рэспубліканскай вадалазна-ратавальнай службы Таварыства ратавання на водах Сяргея ПАТРЫКЕЕЎ**. — Так, у новых правілах вызначаны і канкрэтызаваны функцыі дзяржаўных органаў, адказных за бяспечную жыццяздзейнасць людзей у зонах адпачынку. Да таго ж мы аналізавалі правілы, якія дзейнічаюць у Расіі, Кыргызстане...

Асобна ў новых правілах будзе прапісана забарона купання людзей у мелавых кар'ерах — па патрабаванні Генеральнай пракуратуры. Як правіла, у іх назіраюцца моцныя перапады ўзроўняў дна, да таго ж берагі такіх кар'ераў вельмі няўстойлівыя і могуць вельмі лёгка ссуцца ў ваду.

Акрамя таго, межы купальнага сезона будуць закладзены ў прамежку 1 мая — 1 верасня. Надвор'е ў апошні вясенні месяц непастаннае, і спека, якая заганяе людзей у ваду, у маі ўжо не рэдкасць. Тыздзень таму, калі слупок тэрмометра штурмаваў 30-градусную адзнаку, толькі на Цянжскім вадасховішчы ў сталіцы адпачыліся пяці тысяч чалавек, шасцёрым з якіх ураставалі жыцці вадалазы...

— Пляжныя зоны, туалеты, кабінкі, шчыты — гэта ўсё добра. Але на сталічных пляжах ёсць адна вялікая праблема — адсутнасць вадалазнага абследвання, — сцвярджае **старшыня Мінскай гарадской арганізацыі Таварыства ратавання на водах Фёдар КЛЮКАЧ**. — Толькі ўявіце сабе: летась з траўмамі, атрыманымі пад вадай, да медыкаў, якія дзяжураць на выратавальных станцыях, звярнуліся 248 чалавек!

Пры гэтым трэба ўлічваць, што небяспеку ўяўляюць не толькі прадметы, якія знаходзяцца пад вадай, але і ямы. З-за іх у Салігорску дадому не вярнуліся дзве дзяўчынкі, якія купаліся ў дазволеным месцы...

Валяр'ян ШКЛЕННИК.

РУП «Институт недвижимости и оценки»

► **ОЦЕНКА ИМУЩЕСТВА** (недвижимость, транспорт, оборудование, бизнес, интеллектуальная собственность)
► **ОРГАНИЗАЦИЯ И ПРОВЕДЕНИЕ АУКЦИОНОВ**

РУП «Институт недвижимости и оценки» (Организатор аукциона) извещает о проведении ПОВТОРНОГО ОТКРЫТОГО АУКЦИОНА

по продаже здания административно-хозяйственного с инв. №500/С-10550, принадлежащего ОАО «Оптоэлектронные системы» (Продавец) и расположенного по адресу: г. Минск, ул. Черняховского, д.1.

Часть здания с инв. №500/С-10550 сдаётся в аренду: 19,3 м² по 31.05.2017; 21,8 м² по 31.12.2015; 23,4 м² по 31.12.2015; 28,3 м² по 31.12.2015; 63 м² по 31.12.2015; 19 м² по 31.12.2015; 79,9 м² по 31.05.2015; 31,3 м² по 31.12.2015; 58 м² по 31.12.2016; 80,6 м² по 31.05.2017; 30,1 м² по 30.04.2017; 38,7 м² по 31.12.2015; 10,1 м² по 31.01.2016; 22 м² по 31.05.2016.

Для эксплуатации и обслуживания здания административно-хозяйственного ОАО «Оптоэлектронные системы» предоставлен в аренду по 28.02.2015 земельный участок площадью 0,1226 га с кадастровым номером 50000000009005284 с ограничением прав на земельные участки, расположенные: в охранной зоне линий связи и радиотелефонии, площадь 0,0184 га; охранной зоне линий электропередачи, площадь 0,0055 га; охранной зоне сетей и сооружений газоснабжения, площадь 0,0040 га.

Начальная цена с НДС – 7 920 960 000 бел. руб. Задаток с НДС – 396 048 000 бел. руб.

Дополнительная информация: 8 (017) 306-00-57, 8 (029) 356-90-03, 8 (029) 550-09-52 • www.ino.by • e-mail: 5538325@mail.ru

МАЛЕНЬКІЯ ХІТРЫКІ

○ Каб стымуляваць наліў пладоў гарбуза, яго парасткі прышпільваюць да зямлі і ўкараваюць.

○ Сідэраты з гарчыцы ўзбагачаюць глебу фосфарам і серай, а таксама чысцяць яе ад мядзеведкі і драцяніка.

○ Пры дрэнным росце морквы градкі з гэтай культуры паліваюць растворам солі (1 ст. ложка на 10 літраў вады).

○ Павышаная колькасць вуглекіслаты ў паветры паскарае паспяванне пладоў і павялічвае ўраджай. Таму ў цяпліцы карысна ставіць ёмістасць з каравяком і час ад часу перамешваць.

○ Калі на пачатку сезона на раслінах перцу завязалася некалькі пладоў, а цвіценне спынілася, то гэтыя плады трэба вышчыпнуць. Расліны пасля гэтага пачнуць цвісці з падвойнай энергіяй і да канца сезона дадуць высокі ўраджай.

ЧАМУ ЖОЎКНЕ ЧАСНОК

Часцей за ўсё жоўкне азімы часнок. Прычын гэтаму некалькі:

1. Расліна падмерзла яшчэ зімой. Каб пазбегнуць падмязання, неабходна высаджваць зубкі ў такое надвор'е, калі яны змогуць укараніцца, але не крануцца ў рост. Садзіць трэба на глыбіню 4-6 см. Таксама для лепшай абароны ад прамязання варта замульчыраваць пасадкі перагноем на таўшчыню 5-7 см.

2. Занадта кіслая глеба. Часнок варта высаджваць у нейтральную глебу, калі ж на ўчастку глеба кіслая, то варта панізіць яе кіслотнасць унясеннем вапны перад военьскім перакопваннем. Для

Таматы, пасаджаныя побач з кустамі агрэсту і чырвонай парэчкі, ратуець гэтыя культуры ад агнёўкі і пільшчыка.

моцнакіслай глебы на адну сотку ўносяць 50—70 кг вапны, для кіслай — 35-45 кг і для слабакіслай — 30-35 кг. Пасля ўнясення вапны глебу варта як мага хутчэй перакапаць, і можна рыхтаваць градкі пад пасадку.

3. Недахоп азоту ў глебе. Калі часнок пасаджаны пад зіму, то прычынай жоўкнення можа быць недахоп азоту ў глебе. Гэты хімічны элемент хутка вымываецца, таму рэкамендуецца ўносіць азоцістыя ўгнаенні ў перыяд актыўнага росту — ранняй вясной. Выкарыстоўваць можна любы азотазмяшчальны сумесі, а можна абысціся простым перагноем ці мачавінай.

4. Недахоп у глебе калію і магнію. Пры недахопе калію ўносяць сернакіслы калій з разліку 15-20 г на 10 л вады, а недахопу магнію можна пазбегнуць пазакаранёвымі падкормкамі сернакіслым магніем з разліку 100—200 г на 10 л вады.

5. Нерэгулярны паліў. У май-чэрвені часнок варта рэгулярна паліваць і рыхліць глебу, калі хочаце пазбегнуць жоўкнення лісця.

6. Хваробы. Белая гніль, чорная цвіль, бактэрыяльная гніль і фузарыёз — усе гэтыя захворванні прыводзяць да жоўкнення лісця часнаку. Для папярэджання гэтых хвароб варта перад пасадкай замачыць зубкі ў марганцоўцы, калі ж вы гэтага не зрабілі, то паліце градкі растворам паваранай солі — дзве сталовыя лыжкі на 10 л вады.

7. Сцябловая нематода. Для прадухілення пашкоджання раслін гэтым шкоднікам можна пасеяць у міжраддзях такія расліны як календула, аксамітка, мята, календра, ісоп і чабор, яны адпудзяць шкодніка.

Не ўносьце пад часнок свежы гной. Таксама ўлічвайце правілы чаргавання розных культур на ўчастку. Лепш не высаджваць часнок на ўчастак пасля бульбы.

СЁННЯ

Сонца	Усход	Захад	Даўжыня дня
Мінск	4.41	21.35	16.54
Віцебск	4.23	21.33	17.10
Магілёў	4.31	21.25	16.54
Гомель	4.37	21.13	16.36
Гродна	4.58	21.49	16.51
Брэст	5.08	21.41	16.33

Месяц

Першая квадра ў 23.38.
Месяц у сузор'і Блізнят.

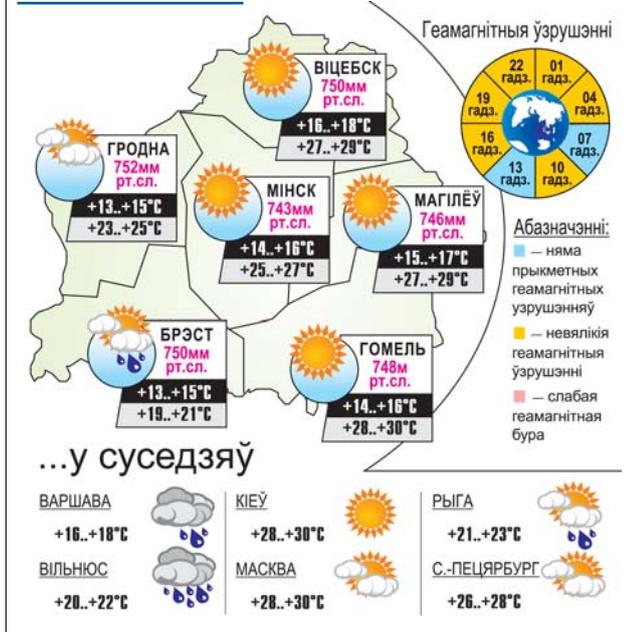
Імяніны

Пр. Аляксандра, Андрэя, Івана, Канстанціна, Міхаіла, Пятра.
К. Валерыі, Зінаіды, Кіры, Баніфата, Дарафея, Ігара.

Фота Алены БАРАБ'ЕВАЙ.

ЗАЎТРА

БРАКАНЬБЕР АДЗНАЧЫЎСЯ НА АБОДВУХ «ФРАНТАХ»

На працягу трох вясенніх месяцаў жыхар вёскі Яськаўшчына Дрыбінскага раёна двойчы станавіўся фігурантам крымінальных спраў.

Спачатку ён папаўся на крадзяжы рыбы з сажалак фермерскай гаспадаркі «У гасцяў у казкі». Расставіўшы амаль кіламетр сетак, парушальнік вылавіў каля 50 кілаграмаў карпа, карася і шчупака. Суд абавязаў браканьера выплаціць штраф у памеры 4,5 мільёна рублёў і амаль 2 мільёны заплатаў за нанесеную шкоду. Акрамя таго,

Магілёўская міжрайінспекцыя распачала ў дачыненні да рыбака-нелегала адміністрацыйны працэс за знаходжанне з сеткамі ў кіламетровай зоне ад воднага аб'екта. Аднак парушальнік усяляк пазбягаў сустрэчы з інспектарам, ігнараваў тэлефонныя званкі з патрабаваннем з'явіцца для разбору.

— У адзін з дзён дзержынскія заўважылі яго аўтамабіль каля крамы ў вёсцы Пудоўня. Падышлі, каб выпісаць павестку, і ўбачылі, што на пярэднім сядзенні побач з кіроўцам ляжыць расчыхлена і сабраная

стрэльба ІЖ-56. Потым высветлілася, што зброя незарэгістраваная, а яе ўладальнік, колішні паляўнічы, цяпер пазбаўлены спецыяльнага права на паляванне, — паведаміла прэс-сакратар Дзяржаўнай інспекцыі аховы жывёльнага і расліннага свету пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь **Вольга ГРАМОВІЧ**. — Цяпер вяскоўцу за незаконныя дзеянні ў дачыненні да паляўнічай зброі пагражае пакаранне ад штрафу да шасці месяцаў арышту.

Сяргей РАСОЛЬКА.

Даты Падзеі Людзі

1854 год — 160 гадоў таму нарадзіўся Юдэль Мойшавіч Пэн, вядомы жывалісец, педагог. У 1885 годзе скончыў Пецярбургскую акадэмію мастацтваў. У 1886—1891 гг. працаваў у гарадах Латвіі. З 1891 года жыве ў Віцебску. У 1897-м стварыў Віцебскую школу-майстэрню, а ў 1918-1923 гадах кіраваў майстэрняй у Віцебскім народным мастацкім вучылішчы. Працаваў пераважна ў жанры кампазіцыйнага партрэта, а таксама пейзажа, тэматычнай карціны. У творчасці развіваў традыцыі рускага рэалізму XIX ст. У працах звяртаўся да адлюстравання гарадскога побыту. Сярод карцін: «Вуліца ў Віцебску», «Стары салдат», «Майстар гадзіннікаў» і многія іншыя. Памёр у 1937-м. У 1939—1941 гг. у Віцебску існавала карцінная галерэя твораў Пэна.

1898 год — у мястэчку Фуэнтэ-Вакерас (іспанская правінцыя Гранада) у сям'і андалузскага землеўладальніка нарадзіўся будучы іспанскі паэт і драматург Федэрыка Гарсія Лорка. Аўтар «Цыганскага рамана», «Паэта ў Нью-Ёрку», «Дома Бернарды Альбы» і «Крывавага вяселля» стаў кумірам не аднаго пакалення пісьменнікаў і прыхільнікаў літаратуры. «Я ненавіджу арган, ліру і флейту. Я люблю чалавечы голас, адзінокі чалавечы голас, змучаны каханнем», — пісаў Лорка. Гэта быў яго выбар і веданне свайго лёсу. Ён казаў: «Самая сумная радасць — быць паэтам. Усё астатняе не ўлічваецца. Нават смерць». 19 жніўня 1936 года Лорка быў расстраляны іспанскімі фашыстамі. Пасля гэтага да самай смерці генерала Франка ў 1975 годзе кнігі Лоркі былі ў Іспаніі забаронены.

1944 год — 70 гадоў таму нарадзіўся (горад Талачын)

Валерый Данилавіч Анісенка, беларускі акцёр, рэжысёр, педагог, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі (1991). У 1965 годзе скончыў Беларускае тэатральна-мастацкае інстытут, у 1976-м — Вышэйшыя рэжысёрскія тэатральныя курсы пры Дзяржаўным інстытуце тэатральнага мастацтва ў Маскве. У 1965—1977 гг. — акцёр тэатраў імя Я. Коласа і Я. Купалы. З 1979-га — галоўны рэжысёр Беларускага рэспубліканскага тэатра юнага глядача і Тэатра-студыі кінаакцёра. З 1982 года — галоўны рэжысёр Беларускага радыё, дзе паставіў каля 100 радыё-спектакляў. Працаваў таксама дырэктарам і мастацкім кіраўніком Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі. З 2012-га — дырэктар і мастацкі кіраўнік Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Я. Коласа. Вядомы як пастаноўшчык мастацкіх фільмаў «Крык чайкі», «Чорная была Беларусі», «Паляванне на апошняга жураўля» і іншых. Аўтар кнігі «Запіскі пачаткоўца». Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі (1990) і прэміі «За духоўнае адраджэнне» (2005).

Было сказана

Генрых ГЕЙНЭ, нямецкі паэт:

«Па сутнасці, усё роўна, за што паміраеш; але калі паміраеш за нешта любімае, то такая цёплая, адданая смерць лепш, чым халодная, няверная жыццё».

УСМІХНЕМСЯ

Мужчыны маўчаць па дзвюх прычынах:

1. Усё і так зразумела. Чаго тут казаць?
2. Чаго тут казаць, калі нічога не зразумела?

— А цяпер яна ходзіць следам і задае надакучлівыя пытанні.

Вельмі худы хлопчык наступіў на таракана і даехаў да кухні.

Дачка вяртаецца пасля выпускнога.

— Тата, не сварыся. Усё раскажу: усе пілі, я не піла; усе з хлопцамі цалаваліся, а я не; салаты паела, патанцавала, світанак сустрэлі... І ўсё. Дачка ў цябе разумніца. Пытанні ёсць?

— Сукенка ДЗЕ?!

За вуглом музычнай школы хутчэй за ўсіх дакурвае трубоч.

Гэта людзі, якія жывуць у сваім асабістым свеце. Тым не менш, стасункі з сябрамі, сваякамі маюць для іх важнае значэнне. З цягам часу яны становяцца самавытнімі, больш удумлівымі і непаўторнымі. Калі ім удаецца суцішыць сваю кіпучую энергію, іх жыццё становіцца сістэмным і ўраўнаважаным. Калі яны змогуць прасцей ставіцца да ўсяго, навука іранізаваць з сябе, іх жыццё стане па-сапраўднаму шчаслівым і здаровым. Як правіла, людзі гэтага дня любяць спаборнічаць і перамагаць.

ЗВЯЗДА БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь

РЭГІСТРАЦЫЙНАЕ ПАСВЕДЧАННЕ НУМАР 2 АД 17 ЛЮТАГА 2009 ГОДА, ВЫДАДЗЕНАЕ МІНІСТЭРСТВАМ ІНФАРМАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ.

Дырэктар—галоўны рэдактар **КАРЛЮКЕВІЧ** Аляксандр Мікалаевіч.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ: Н.КАРПЕНКА (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. ЛЯЎКОВІЧ (першы намеснік дырэктара), А. КЛЯШЧУК, Н. РАСОЛЬКА, С. РАСОЛЬКА, А. СЛАНЕЎСКІ (намеснік галоўнага рэдактара), В. ЦЕЛЯШУК, Л. ЦІМОШЫК.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова «Выдавецкі дом «Звязда»

НАШ АДРАС: 220013 г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.

ТЭЛЕФОНЫ: прыёмная — 287 19 19 (тэл./факс); аддзелаў: пісьмаў — 287 18 64, падпіскі і распаўсюджвання — 287 18 38, 287 17 21, бухгалтэрыі: 287 18 81.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў, іх меркаванні не з'яўляюцца супадзеннем з меркаваннем рэдакцыі. Рэдакцыя па сваім меркаванні адбірае і публікуе адрасаваныя ёй пісьмы. Перадрук матэрыялаў, апублікаваных у «Звяздзе», толькі з дазволу рэдакцыі.

<http://www.zviazda.by>;
e-mail: info@zviazda.minsk.by, (для зваротаў): zvarot@zviazda.minsk.by

ПРЫЁМ тэл./факс: 287 17 79, РЭКЛАМЫ e-mail: reklama@zviazda.by

Матэрыялы, пазначаныя гэтым значком, носяць рэкламны характар. Адказнасць за змест рэкламы нясуць рэкламадаўцы.

Газета адрэдакавана ў Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Выходзіць 5 разоў на тыдзень.

Тыраж 20.811. Індэкс 63850. Зак. № 2208. Нумар падпісаны ў 19.30

М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

4 чэрвеня 2014 года.